

**Univerzita Karlova
Filosofická fakulta
Ústav politologie**

Magisterská práce

Gruzínsko-ruské vztahy
v období let 2004 -2011
Boj za nezávislost Gruzie

Georgian-Russian relations in the period 2004-2011
The struggle for the Georgian Independence

Ketevan Achvlediani

Vedoucí práce: Prof. Pavel Barša, PhD.

2012

Dovoluji si touto cestou poděkovat Prof. Pavlu Baršovi, PhD za cenná doporučení, jeho přístup a velkou trpělivost při zpracování této diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, úplný seznam literatury a použitých pramenů uvádím v seznamu literatury a zdroje jsem použila způsobem ve vědě obvyklým.

V Praze dne 29. 07. 2012

.....

Anotace

Tato magisterská práce se zabývá mapováním a analýzou Rusko-gruzínských vztahů v období mezi roky 2004-2011. Zaměřuje se především na vývoj vztahů po nástupu nového gruzínského prezidenta Mikhaila Saakašviliho a po jeho transformaci gruzínské politiky. Práce je chronologicky rozdělena na historické ose vývoje událostí, počínaje od historie Gruzie a vzniku gruzínského národa se autor dostává k problematice srpnové války v roce 2008. Hlavním cílem této práce je najít příčiny války mezi Ruskem a Gruzii, zmapovat jejich dlouholeté nepřátelské vztahy a pokusit se najít možnost jejich řešení. Východiskem práce je předpoklad, že Gruzie a Rusko vždy byli národy kulturně si velmi blízké a proto i jejich přátelské vztahy jsou nutností pro regulaci konfliktů na hranicích Gruzie. Rusko jako silnější soused, vždy mělo převahu nad Gruzii, proto v dalších kapitolách je zdůrazněná nutnost zásahu mezinárodních organizací, jako je NATO, OBSE, EU atd. do otázek rusko-gruzínského konfliktu, aby se mocenské síly vyrovnaly na obou stranách. V posledních kapitolách se práce věnuje intervenci mezinárodního společenství, jestli i nadále jejich tlak na Rusko bude intenzivní a zda v budoucnu budou schopné uskutečnit jednání mezi Ruskem a Gruzii, které by schválilo řešení konfliktů mírovou cestou?

Klíčová slova: Abcházie, Adžárie, Gruzie, Jižní Osetie, Kavkaz, Mezinárodní organizace, Rusko, USA

Summary

This master thesis deals with the mapping and analysis of Russian-Georgian relations in the period between 2004-2011. It focuses primarily on the development of relations after the onset of the new Georgian President Mikhail Saakashvili and after his transformation of Georgian policy. The work is divided into chronological historical axis of events, from the history of Georgia and Georgian people, the author gets to the problems of August war in 2008. The main objective of this work is to find the causes of the war between Russia and Georgia, to map out its long-standing hostile relations and try to find its solutions. Starting point of this work is the assumption that Georgia and Russia have always been nations culturally very similar and therefore its friendly relations are essential for the regulation of conflicts on Georgia's borders. Russia as a powerful neighbor, has always had a superiority over Georgia. Therefore, in subsequent chapters is enhanced the need for intervention by international organizations such as NATO, OSCE, EU, etc. issues in Russian-Georgian conflict, in order to offset the forces of power on both sides. In the last chapters the thesis deals with the intervention of the international community, whether their pressure on Russia will be still intense and if in the future they will be able to carry out negotiations between Russia and Georgia, which could approve the resolution of conflicts by peaceful means.

Keywords: Abkhazia, Adjara, Georgia, International organisations, South Ossetia, Caucasus, Russia, USA

Obsah

Seznam zkratk.....	7
Úvod.....	8
1. Gruzie: dávná minulost a začátek její nové politické etapy v 21. století.....	9
1.1. Dávná historie Gruzie a gruzínského národa.....	9
1.2. Nová gruzínská politika a její vliv na srpnovou válku.....	18
1.3. „Revoluce růží“ a začátek nové fáze rusko-gruzínských vztahů.....	21
2. Rusko-gruzínský konflikt.....	24
2.1. Zamrzlé konflikty.....	24
2.2. Napětí a zhoršení vztahů mezi Gruzii a Ruskem.....	28
2.3. Masivní krize mírových jednotek.....	35
3. Válka.....	46
3.1. Srpnová válka.....	46
3.2. Reakce mezinárodního společenství na ruskou agresi.....	50
3.3. Poválečné období.....	52
4. Idea dialogu.....	58
Závěr.....	63
Seznam použité literatury a zdrojů.....	67
Seznam internetových zdrojů.....	70
Mapa č. 1.....	72
Mapa č. 2.....	73
Mapa č. 3.....	74
Příloha č. 1.....	75
Příloha č. 2.....	78
Příloha č. 3.....	79
Příloha č. 4.....	80

Seznam zkratk

EU Evropská unie

NATO Severoatlantická aliance

OBSE Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSN Organizace spojených národů

PACE Parlamentní shromáždění Rady Evropy

SSSR Svaz sovětských socialistických republik

SNS Společenství nezávislých států

USA Spojené státy americké

Úvod

Předmětem předkládané magisterské práce je analýza gruzínsko-ruských vztahů po roce 2003, kdy po tzv. „Revoluci růží“ začíná v Gruzii nová politická etapa.¹ Na chronologické ose od roku 2004 až do roku 2011 se pokusím analyzovat podstatné momenty vývoje rusko-gruzínských vztahů, s důrazem na srpnovou „pětidenní válku“ mezi Ruskem a Gruzii v roce 2008. Gruzie byla vždy středem zájmu Ruské federace už jen kvůli své geografické poloze. Státy jižního Kavkazu (Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie) se rozkládají na územích s významnými ložisky ropy a zemního plynu. Gruzie je právě tím státem, přes který se bude táhnout dlouhá transportní trasa pro účely přepravy energetických zdrojů. Není tedy divu, že kromě sousedních států, jako je Írán a Turecko a samozřejmě Rusko, mají o oblast jižního Kavkazu (MAPA 1) zájem i Spojené státy americké či Evropská unie. Je to boj o sféru vlivu v této oblasti. Největší hrozbu Gruzie jednoznačně čeká od Ruska. Ruská federace je jejím nejmocnějším sousedním státem, který momentálně drží klíč k separatistickým územím Abcházie a Jižní Osetie (MAPA 2). Gruzínský prezident Michail Saakašvili pro zamezení této hrozby z ruské strany přichází v roce 2003 s novou transformační politikou, která má mírovou cestou sjednotit území Gruzie, tj. připojením autonomních oblastí Abcházie a Jižní Osetie chce dosáhnout kontroly pohraničí a nezávislosti na RF. Od srpna 2008 bylo nespočet pokusů ze strany mezinárodních organizací i Gruzie zahájit rusko-gruzínské jednání s cílem řešení konfliktů mírovou cestou, ale bohužel všechny pokusy byly marné. V mé práci jsem se pokusila najít odpovědi na tyto následující otázky. Existují nějaké možnosti regulace rusko-gruzínských vztahů s dlouhodobou perspektivou pro vzájemný stabilní přátelský vztah? A jestli existují, tak které z nich jsou tou nejlepší volbou, která by byla přijatelná pro obě strany konfliktu? A je možné, aby silné a autoritářské Rusko bylo vybalancováním aktérem vůči mezinárodnímu společenství? Budou v otázce řešení rusko-gruzínských vztahů aktivně jednat Spojené státy americké a Evropská unie? Momentálně na tyto otázky odpovědět s přesností nikdo nedokáže, situace je stále nejasná, a nikdo tedy nemůže s jistotou říci, jak se budou události do budoucna vyvíjet.

¹ Po svržení Eduarda Ševardnadzeho k moci přichází nový prezident Michail Saakašvili

1. Gruzie: Dávná minulost a začátek její nové politické etapy v 21. Století

1.1. Dávná historie Gruzie a gruzínského národa

Gruzie představuje stát, který nepochybně má velmi bohatou a dlouhou historii, nicméně ani jí neminula pohnutá minulost a neustálé boje o zachování územní celistvosti a suverenity. Kdybychom chtěli dohledat původ gruzínského konfliktu, vznik etnického problému na separatistickém území a zjistit příčiny zapojení Ruska do konfliktu, museli bychom se vrátit hluboko do dějin, až k čtvrtému století našeho letopočtu, kdy území dnešní Gruzie bylo christianizováno.

Gruzie, gruzínsky Sakartvelo (საქართველო)², se rozkládá na jihu od Velkého Kavkazu, na východě k němu přiléhá Černé moře, na jihu Turecko a Arménie, na jihozápadě Ázerbájdžán a na severu Rusko. (MAPA 3) Jak jsem již zmínila v úvodu, Gruzie vždy byla oblastí, o jejíž kontrolu usilovali mnozí místní vůdcové i cizí panovníci. Na jejím území se po staletí odehrávaly války a nájezdy a okupovali je cizí dobyvatelé.

Pro lepší pochopení nedávných událostí, si dovoluji v této části mé práce stručně poukázat na dávnější dějiny. Gruzie je zemí s mnoholetou tradicí, její vznik se datuje do období, kdy vznikaly nejstarší civilizace lidstva, důkazem jsou i nedávno objevené archeologické nálezy dvou 1,8 milionu let starých lidských lebek v Dmanisi.³ Po Arménii je Gruzie, druhou nejstarší křesťanskou zemí na světě⁴. První psané historické svědectví o existenci gruzínského národa na území dnešní Gruzie přináší Hérodotos. Zapadní část země, pojmenovaná antickými řeky jako Kolchida je pak proslavená legendou o „zlatém rounu“⁵. Už v 9.-10. století se začíná formovat centralizovaný gruzínský stát, období na přelomu 11. a 12. století pak pro Gruzii znamená „zlatou éru“, právě v době vlády gruzínského krále Davida IV. Zvaného Agmašenebeli-Stavitele se Gruzie sjednotila, postavila se Turkům a z války vyšla

²Složitý etymologický vývoj názvu země (Saqartvelo) na následujících stránkách.

<http://www.friendsofgeorgia.com/Ge/node/547>

³<http://www.archaeology.org/0001/newsbriefs/georgia.html>

⁴<http://ggdavid.tripod.com/georgia/history.htm>

⁵Báj o Jasoňovi a argonautech má pravdivý základ. Jasoň objevil zlaté rouno. V Řekách v Kolchidě (území dnešní západní Gruzie) bylo hodně zlata. Tamější metoda těžby zlata byla založená na využití ovčí kůže, která se vložila do vody, a na ní se pak zachytávaly částičky zlata.

vítězně. Země svého vrcholu dosahuje ve 13. století, kdy gruzínské království sahá od Černého ke Kaspickému moři a stává se nejsilnějším státem v regionu. Zlatá éra Gruzie je na vrcholu v době panování královny Tamar. Léta jejího panování (1184-1213) jsou v Gruzii obdobím velkého politického, náboženského i kulturního vzestupu. V době její vlády vzniká i slavná poema gruzínského básníka Shoti Rustaveliho, „Muž v tygří kůži“ či se přestavil a zvětšil klášterní komplex ve Vardzii.⁶

Stabilita z tamárské doby byla na konci 13. století narušena vpádem Mongolů, ti pod vedením obávaného Džingischána. Dobil většinu gruzínských území, celou Arménii i centrální oblasti dnešní turecké Anatólie. Hlavní město Tbilisi bylo okupováno a zdevastováno.

Další úder pro Gruzii představuje dobytí Cařihradu v roce 1453 Turky. Jejím dobytím Gruzie přišla o duchovní centrum, i důležitého spojence. Jako jediná křesťanská země zůstala obklopená zeměmi vyznávající muslimské náboženství.

Gruzie v polovině 15. století po vládě posledního krále jednotné Gruzie Giorgiho VIII byla rozdělena na tři nezávislá samostatná království: Qartli, Imereti a Samtskhe.(další rozdělení - viz. příloha 1)

v následujících staletích Gruzie neustále čelila vojenským hrozbám ze strany Osmanské a Perské říše. Tyto islámské země měly obrovský zájem o oblasti Jižního Kavakazu a neustále podnikaly kroky pro její ukořistění. V 16. Století Gruzie naprosto ztratila samostatnost, sice v zemi vládli gruzínští šlechtici, ale ti museli poslouchat rozkazy svých silnějších sousedů. V zemi se zhoršili životní podmínky, klesla ekonomická i kulturní úroveň obyvatelstva, nechybělo málo a došlo by i k islamizaci celého gruzínského obyvatelstva.⁷

Za vlády krále Erekla II došlo právě ze strachu z muslimských zemí k vytvoření aliance s Kateřinou II Velikou. Dne 24. července 1783 byl podepsán tzv. Georgievský traktát, dokument, který garantoval územní nedotknutelnost Gruzie a zajišťoval královskému rodu Bagrationovců právo na vládu v zemi, nicméně zahraniční politika byla zcela pod taktovkou Ruska, Rusko dokonce muselo odsouhlasit příštího nástupce v zemi. Rusko tímto dokumentem dostalo pod svou kontrolu oblast celého Gru-

⁶ Komplex je na seznamu chráněných památek UNESCO, viz.

<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5236/>

⁷ <http://home.staff.uva.nl/b.rezvani/bestanden/Emic%20Coherence.pdf> str. 58-59

zínska. Po nějaké době vyšlo najevo, že traktát nepřinesl žádná pozitiva. Gruzínům se nedostávalo takové ochrany ze strany Ruska, jak tomu bylo v traktátu přislíbeno. V roce 1787, poté, co vypukla válka mezi Ruskem a Otomanskou říší, se projevila neloyalita z ruské strany. Rusko stáhlo svá vojska, která měla za úkol chránit Tbilisi, a ponechalo tak volnou ruku perskému vojsku. Muslimská vojska v roce 1795 srovnaly Tbilisi se zemí. V roce 1801 ruský car Pavel I anektoval východní Gruzii a krátce nato formálně pod svou nadvládu zahrnul i další gruzínské knížectví. V roce 1811 byla dokonce zrušena gruzínská pravoslavná církev, hlavní tmel národních tradic, a místo toho se náboženský život podřídil Ruské pravoslavné církvi.

Gruzie zažila krátké období nezávislosti v letech 1918-1921, data ohraničující tříleté trvání gruzínské první republiky. Nicméně toto klidné období vystřídal příchod Sovětů a nadvláda Ruské moci (období pod SSSR). Do čela gruzínské centrální vlády se dostali sociální demokraté-menševici. Dne 26. května 1918, byla vyhlášena nezávislá Gruzínská republika. Pod vedením menševiků⁸.

Samostatná Gruzínská republika byla přiznaná de facto až po dvou letech na Pařížské konferenci v roce 1920⁹ a přiznání de jure se jí dostalo teprve rok po konferenci. Rusko uznalo Gruzii podpisem tzv. Dohody z Moskvy dne 7. května 1920, ale na oplátku Gruzie Rusku přislíbila, že na své území nepustí cizí jednotky nepřátelské bolševickému režimu.

Gruzie se stala demokratickou republikou, v čele, ale prezidenta neměla. Její stranický systém obsahoval mnoho politických stran. První parlamentní volby se v zemi konaly v únoru 1919. Z voleb vyšli vítězně menševici. Ve stejném roce se v zemi transformoval soudní systém a místní samospráva. Abcházii byla garantovaná autonomie. V roce 1920 Jižní Osetie vyhlásila nezávislost za podpory ruských bolševiků, nicméně toto povstání Gruzie dokázala potlačit a zabránila tak vytvoření ruské enklávy na tomto území. Dne 27. ledna 1921 byla Gruzie oficiálně přiznána řadou západních zemí jako nezávislá republika, avšak již o měsíc později byla napadená a okupována Rudou armádou a republika přestala existovat. Ruské jednotky obsadili

⁸ Wheatley, Jonathan: Georgia from national awakening to Rose Revolution, Ashgate Publishing, Ltd 2005, str. 65

⁹ <http://sangu.ge/images/vguruli/16geo.pdf>

hlavní město Tbilisi a tak začali sovětizaci celé Gruzie. Pro následujících 70 let v zemi operovalo Rusko silnou sovětskou rukou. Ani obrovské povstání v roce 1924 celého gruzínského národa nezabránilo ztrátu samostatnosti země. Rusové do rozbouraného davu zasáhli svoji vojenskou silou a definitivně udělali konec vlasteneckému odporu. Vlastenecký vzdor v Gruzii byl vždycky obrovský, dalším příkladem mohou sloužit události z roku 1978, kdy z návrhu nové gruzínské ústavy byl odstraněn článek, který za státní jazyk stanovoval gruzínštinu. Tehdy ruská strana měla za to, že je třeba pro všechny země pod SSSR zavést jednotné jazykové normy a to bez žádných výjimek. To samozřejmě v Gruzii vyvolalo obrovskou nevoli a dne 14. dubna před budovou vlády v Tbilisi vystoupil pobouřený desetitisícový dav, který proti eliminaci národního jazyka v zemi hlasitě protestoval. Rusko se těchto obrovských protestů leklo, přece jen se protest týkal choulostivého národního tématu, a proto Gruzii byl svůj úřední i národní jazyk ponechán,¹⁰ Tento protest veřejně podpořil i tehdejší první tajemník KS Gruzie Eduard Ševardnadze. Shora uvedeného faktu je patrné, že Gruzínský národ se vždy dokázal semknout, když bylo třeba a šel hájit svoje národní zájmy i za cenu krveprolití.

Řada dalších demonstrací a veřejných vystoupení proběhla v průběhu roku 1988. Občané protestovali proti chátrající ekonomice, ale demonstrace se týkali i politického vývoje v zemi a především pak v temperamentních Gruzíncích se probouzela touha po obnovení samostatnosti. V zemi začaly být aktivní nově rodící se skupiny intelektuálů, kteří hájili svůj jazyk, kulturu, území a především pak požadovali nezávislou Gruzii. Touha po nezávislosti byla natolik silná, že stmelovala celou gruzínskou společnost. Požadavek po samostatném státu se předával z generace na generaci a stal se pohonem pro celou společnost. I když asi nikdo netušil co přesně by měla samostatnost přinést a jak konkrétně by život v jednotném sjednoceném Gruzínsku vypadal, nicméně síla národa spočívala právě v návratu sjednocené republiky, byla to síla, která dokázala semknout všechny občany v zemi.

Problematičtější se jevil fakt, že Gruzie a Gruzínci ve svém požadavku po sjednocení požadovali obnovení územní celistvosti v takové podobě, jako v minulosti

¹⁰ http://www.mes.gov.ge/old/upload/publication/geo/1211445766_MES_reforma_DK.pdf

či přesněji, tak jako v době Gruzínské SSR¹¹, Tedy požadovali republiku včetně všech autonomních oblastí, především však včetně Abcházie a Jižní Osetie.

Koncem 90. Let 20:století, kdy se blížil konec Sovětského svazu, se víc aktivizovalo národní gruzínské hnutí a etnické konflikty nabyly na aktuálnosti. V autonomních oblastech se též aktivizoval požadavek na sjednocení. Zástupci abchazského národa, Abcházci, kteří tehdy byli menšinou žící na území Abchazské autonomní republiky vystoupili s požadavkem osamostatnění se a odtržení od Gruzie. V roce 1989 Abcházci opět vznesli požadavek na ustanovení svazové republiky, tak jak tomu bylo v dvacátých letech 20. Století, za tímto účelem uspořádaly shromáždění v Lichny. Z tohoto kroku vůbec nebyla nadšená opozice. Opozici reprezentovalo gruzínské národní liberální hnutí v čele se Zviadem Gamsachurdjou. Ten dne 4. dubna 1989 uspořádal demonstraci před budovu parlamentu v Tbilisi. Opozice volala po nezávislosti Gruzie a obnovení samostatného sjednoceného státu a též se dožadovala trestů pro iniciátory abchazského povstání. Tato demonstrace měla velmi smutnou dohru. Dne 9. srpna 1989 demonstrace byla násilně potlačena ruskými vojenskými silami. Vojáci za pomoci tanků a slzotvorného plynu rozehnali budovu obkličující dav na Rustaveliho Třídě, na lidi pak zaútočili holemi, obuškami a polními lopatkami.¹² Celý útok byl velmi brutální. Několik desítek lidských životů si vzal tento nepříjemný incident. Gruzínská policie a gruzínské jednotky před zásahem byly odzbrojené a proto prakticky nikdo nebyl schopen v daný moment jakkoliv zasáhnout.¹³ 9. Srpen je dnem státního smutku v Gruzii, každý rok se tento den sejde desetitisíce lidí na hlavní Rustaveliho Třídě, aby tam položili květiny a poctili tak památku oběti masakru.

Incident celou společnost ještě silně smekl, požadavek po nezávislosti a po odtržení od SSSR každým dnem nabýval na síle a intenzitě.

Každý den se konaly protestní akce, demonstrující dav neutichal. V důsledku toho odstoupila vláda Gruzínské SSR a vedení SSSR vyhlásilo výjimečný stav. Požadavek

¹¹ Tento požadavek měl v sobě velmi solného nacionalistického ducha, což nesvědčilo o ničem dobrém

¹² Záběry z demonstrace na: <http://www.youtube.com/watch?v=ffYoagPznhE>,
<http://www.youtube.com/watch?v=3Qoo2OYM9zo>,
<http://www.youtube.com/watch?v=ElnKmH7RncQ>

na vyhlášení nezávislosti se rozezvučil hlasitě a to i v dalších zemích.¹⁴ Nejvyšší sovět Gruzínské SSR musel, především díky veřejnému tlaku na svém zasedání 17. - 18. listopadu 1989 oficiálně odsoudit anexi a okupaci Gruzínské demokratické republiky Sovětským Ruskem v roce 1921. Nicméně události už byli rozběhlé a nic by už nedokázalo rozbouřený dav zastavit. Dva roky po incidentu, na jaře roku 1991 byla vyhlášena nezávislost Gruzie. Dne 26. května 1991 byl zvolen i prezident nově ustanovené gruzínské republiky, jimž se stal disident a hlavní představitel gruzínské opozice Zviad Gamsakhurdia.¹⁵

Gamsakhurdia ze strany ostatních politiků byl často kritizován za vyhráněný nacionalismus, nicméně podařilo se mu vybudovat loajální a silnou mocenskou základnu v zemi. Proti Gamsakhurdiovi stala opozice, v čele s vojenskými jednotkami Džaby Ioselianiho tzv. Mchedrioni neboli česky Jezdci či Rytíři. Tyto neformální polovojskové ozbrojené jednotky byly dříve legalizovány Nejvyšším sovětem v republice. Opozici tvořili i členové tzv. Národní gardy, vedené Tengizem Kitovanim, která se skládala z několika tisíc mužů. Právě Zviad Gamsakhurdia usiloval o zákaz těchto polovojskových nacionalistických jednotek v zemi. Odpovědí na pokusy je eliminovat ale byly útoky na policejní stanice a na sovětské vojenské základny. Za takové chování bylo několik vůdců těchto organizací i pozatýkáno.

V tomto napínavém období, počátkem roku 1991 přichází další pokusy z Ruska o obnovení rozpadajícího se SSSR. Je vyhlášeno referendum o zachování SSSR. Gruzie, ale konání referenda na svém území odmítá a naopak vyhlašuje vlastní referendum na podporu zachování státní jednoty a suverenity. Referendum mělo téměř 100% účast voličů, tj. téměř všichni se vyslovili pro obnovení nezávislého gruzínského státu.

9. dubna 1991, přesně dva roky po krvavé aprílové demonstraci Nejvyšší sovět země vyhlásil odchod Gruzie z SSSR a vznik nezávislého, suverénního státu. Přání Gruzie vybudovat silnou sjednocenou demokratickou zemi byla tak obrovská a naléhavá, že gruzínská vláda leckdy jednala horkou hlavou a mnohdy její kroky byly komplikované, nepochopitelné a občas měly smutné až tragické dopady.

¹⁴ Mezi ně patří i Česká republika. Jak známo rok 1989 je rokem revolucí a státních převratů

¹⁵ Podrobněji na http://bpg.sytes.net/shavlego/zgbiog_1.html

Jak jsem uvedla shora, Gamsachurdiova politika byla silně nacionalistická. Jeho vláda nerespektovala žádný jiný názor, než ten, který sám momentálně zastával. Neuznával názory svých spolupracovníků ani se nepozastavoval nad názory politické opozice v zemi. Tato ignorace z jeho strany nezůstala bez následku, nevoli projevovali politické strany, obyvatelstvo i přímo jeho spolupracovníci. Tehdejší předseda vlády Tengiz Sigua, ostře vystoupil proti prezidentovi Gamsachurdiovi a následně na to rezignoval. Nicméně byl v kontaktu s Jezdci i s Národní gardou, se kterými začal úzce spolupracovat.

Jednotky Mchedrioni spolu s Národní gardou a s bývalým premiérem Sigou sehrály velmi důležitou roli ve státním převratu v roce 1992, kdy se jim podařilo sesadit gruzínského prezidenta Zviada Gamsachurdieho. Zviad Gamsachurdia bojoval do poslední chvíle, odmítal odstoupit a zabarikádoval se v budově parlamentu na centrální Rustaveliho třídě. Měl svoje vojenské jednotky, které ho chránily. Bohužel jeho dobytí si vyžádalo několik životů civilistů, jelikož dav byl hojně přítomen na demonstraci před budovou parlamentu. Dne 6. ledna 1992 se jednotkám podařilo proniknout do budovy parlamentu. Nicméně Zviad Gamsachurdiovi se podařilo ze země uprchnout a nebyl dopaden.

K politické moci se dočasně dostala vojenská organizace, vytvořil se tzv. Vojenský výbor, v čele s výše zmíněnými vůdci, v pořadí: Sigua, Kitovani a Ioseliani. Nicméně reálnou moc v rukách drželi právě vojenské jednotky Kitovaniho a Ioselianiho, kteří měli obrovský hmatatelný mocenský potenciál.¹⁶ Zemi, ale chyběla hnací politická síla, která by převzala výkonnou moc a chyběl jí prezident. Vojenský výbor proto pozval z Ruska bývalého prvního tajemníka KS Gruzie Eduarda Ševardnadzeho.

Eduard Ševardnadze bývalý ministr zahraničí SSSR v Gorbačovově vládě, se do Tbilisi vrátil na jaře roku 1992. Byla mu svěřena moc výkonná i zákonodárná. Vytvořila se prozatímní státní rada, v jejím předsednictví zasedli i Sigua, Kitovani a Ioseliani. Ševardnadze si postupně získával sympatie gruzínského národa.

¹⁶ http://www.coe.int/t/dgap/tbilisi/archives/downloads/Books/election_gart.pdf str 15-19

E. A. Ševardnadze v roce 1992 se dostal do čela státu, který těžce chátral, a to ne jen ekonomicky, nýbrž především politicky. Potýkal se s etnickými konflikty. Gruzie v té době měla za sebou roční boje v Jižní Osetii. Neutichaly nepokoje v Abcházii. Lid v zemi byl hladový, hospodářská krize byla na spadnutí. V zemi kvetla kriminalita, operovali zde ozbrojené jednotky a kriminální bandy.

Gruzínská vláda se potýkala s problémy jak krizi v zemi zažehnat. Země vlastně prošla občanskou válkou a všechny její sektory byly vyždímané do poslední kapky. Nicméně jak se pozdě ukázalo Ševardnadzeho vláda byla vládou slabou, stát za období jeho prezidentování se vůbec nepozvedl, naopak vykazoval všechny charakteristiky slabého a kriminálního státu.

V roce 2002 Rusko začalo požadovat nutnost rozmístění svého vojska na gruzínském území, silným argumentem pro takovýto požadavek byl ozbrojený útok Čečenců na ruské jednotky těsně za hranicemi Gruzie. Gruzínský prezident Eduard Ševardnadze jako reakci na ruský tlak rozhodl vyslat do oblastí gruzínské vojenské a policejní jednotky. Pod hrozbou těchto sil většina Čečenských ozbrojenců utekla zpět do Ruska. Ruský prezident Vladimir Putin vyčetl čisté strašení čečenských ozbrojenců prostřednictvím dopisů E. Ševardnadzemu. Kritizoval jeho intervenci jako neschopnost zastavit Čečenské ozbrojené síly a neschopnost zamezit jejich návrat do RF. Moskva s požadavky vůči Gruzii vystoupila na zasedání Rady bezpečnosti OSN. Rusko zde hlasitě prohlásilo, že se v této oblasti nezdráhá zahájit vojenskou operaci, jelikož s odvoláním na Chartu OSN a rezoluce RB OSN č. 1373 o spolupráci v rámci boji proti terorizmu, Rusko má právo na svoji sebeobranu¹⁷.

Tato hrozba vojenské operace z ruské strany ještě víc zhoršila Rusko-gruzínské vztahy. OBSE, Rada Evropy i USA na napínavou situaci reagovaly ihned. Spojené státy odsoudily případné vojenské akce ze strany RF v Gruzii. Organizace převzaly úlohu zprostředkovatele mezi Ruskem a Gruzii. Spojené státy současně započali svůj program vojenské pomoci Gruzii pod názvem „Train and Equip Program“. V rámci tohoto programu na území Gruzie pobývalo okolo 150 amerických

¹⁷ http://www.lawphil.net/international/un/sres_1373_2001.html

vojenských instruktorů¹⁸. Jednání ze strany Ruska odsoudilo i Parlamentní shromáždění Rady Evropy (PACE), které do Gruzie poslalo svoji vyšetřovací misi¹⁹.

V tomto období se kromě výše zmíněné ruské hrozby do popředí dostávají především konflikty mezi centrální gruzínskou vládou a politickými tendencemi v separatistických regionech. Mám zde na mysli, hlavně oblastí Abcházie a Jižní Osetie, ale i další, jako je Adžárie a Samegrelo. I v těchto konfliktech Rusko hraje jednu z hlavních rolí. Tyto konflikty jsou podrobně monitorovány a analyzovány ze strany Ruska. Rusko také je jejich přímým účastníkem. Jak před získáním nezávislosti tak i po ní, v období 21. století představují oblastí Jižního Kavkazu pro Rusko velmi důležitou část a jsou neustále předmětem jeho zahraničních aktivit. Viz. následující kapitoly.

¹⁸ <http://www.globalsecurity.org/military/ops/gtep.htm>

¹⁹ <http://assembly.coe.int/documents/WorkingDocs/doc02/EDOC9564.htm>

1.2. Nová gruzínská politika a její vliv na srpnovou válku

Do historie 21. století se zapsala nová válka, která vypukla mezi Ruskem a Gruzii. Vztahy mezi Gruzii a Ruskem byly odjakživa velmi problematické (jak je zřejmé i z textů předchozích kapitol) a jeho kulminací představuje srpnová válka v roce 2008. V průběhu celých 90. let 20. století vyskytující se politické problémy, přispěly k posílení nepřátelských vztahů mezi Ruskem a Gruzii. Problémem, který vyústil ve válečný konflikt, je postoj Ruska vůči gruzínské snaze zachovat nezávislost vlastní země.

Na konci osmdesátých let minulého století, v době, kdy vůdci Sovětského svazu ztrácí svou moc, se v Gruzii probouzí gruzínské národní osvobozené hnutí, které velmi agresivně demonstruje svůj názor na národní celistvost. Aktivně se účastní protisovětských akcí, včetně velkých veřejných protestů. Tato vlna národní aktivace vedla k utvoření represivního postoje vůči Gruzii ze strany centrální sovětské vlády, jejíž postoj byl demonstrován tím, že se rušily demonstrace, nařizovalo se stíhání vůdců národně-osvobozené hnutí a veřejně byl vyzdvihován konflikt národní versus etnický.

Přestavba nezávislosti země, míru a prosperity, tak jako nezávislost Gruzie vždy čelí externí hrozbě. Konflikty, které existovaly se separatistickým územím, mnohokrát ústily v konflikt válečný. Existující problémy s Abcházií a Jižní Osetií se přímo dotýkají národní nezávislosti a představují hrozbu pro národní bezpečnost a územní celistvost gruzínského státu. Žádný ze států bývalého Sovětského svazu nemá bezpečné prostředí,²⁰ a to platí dvojnásob pro Gruzii. Hrozba se nevyskytuje jen na hranicích země, nýbrž je přítomná i uvnitř. Hrozby v podobě vnitřních konfliktů se týkají Abcházie a Jižní Osetie, které sebe nepovažují za součást gruzínského státu a které naopak zoufale požadují vyhlášení nezávislosti. Vnitřní hrozby a problémy v Gruzii jsou složité a vyhrocují se velmi nečekaně, také kvůli existující hraniční nestabilitě.²¹

²⁰ რობერტ ლევოლდი. პრობლემის დასმა (სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება: საქართველო „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ. ბრუნო კოპიტერსი და რობერტ ლევოლდი. (რედ) თბილისი. 2006): Legvold Robert, Formulace problému (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revoluci růží“), Coppieters Bruno a Legvold Robert. (vyd.) Tbilisi 2006

²¹ Nepřekonatelný problém Náhorního Karabachu a přítomnost vojenských zásahů na jižním Kavkaze.

Pro nezávislou Gruzii se jako hlavní spojenec a rádce vždy jevil demokratický Západ. Konsensus postavený na bázi národních zájmů, mezi něž patří západní zahraniční politická orientace jako strategický příklad pro rozvoj země, se ukázal být v rozporu nejdříve s cíli Sovětského svazu a poté i v rozporu s právně-politickými cíli samotného Ruska. Příkladem může být fakt, že Rusko hned po rozpadu Sovětského svazu začalo svůj cílevědomý boj proti nezávislému gruzínskému státu.

Hned na začátku 21. století Gruzie ostře nastínila své nové zahraničně - politické priority, podle kterých hlavním vektorem pro stát byla integrace do západních vojensko-politických a ekonomických organizací (jako NATO apod.)

Národní identita moderního gruzínskému státu se rozvinula na základě požadavku nezávislosti, nezávislosti na Rusku. Proto Rusko jako takové je nejdůležitějším a nejaktuálnějším tématem pro gruzínské národní vědomí a má rovněž obrovský symbolický význam pro politický život gruzínských občanů bez ohledu na to, jakou cestou se zrovna vydá. Historicky konfrontace gruzínskému území s Ruskou říší²² v souvislosti s výkladem vytváří identity odporů, jak zdůraznil Manuel Castel. taková identita se v národním vědomí vytvoří tehdy, když národ je pod tlakem nucen jít proti ideologii, ale zároveň svrchované kontroly sociálních a politických institucí jsou ztracené. Za těchto podmínek společnost vytváří paralelní, konfrontovanou a autonomní sociální společnost, staví „konfrontující a samostatné opevnění“, čímž se kolektivní „my“ etnolingvisticky, náboženský či z jiných důvodů podřizuje agresivnímu, „jim“.²³

V první polovině 90. let byla Gruzie nepříliš úspěšným státem. Tzv. „syndrom prohraných válek“, občanské a etnické spory, mnoho vysídlených osob a uprchlíků, zničené hospodářství a slabost státních orgánů vytvořily skutečné riziko, že Gruzie není schopna se zbavit vlivu Ruska. Gruzie sice byla po mnoho let ekonomicky závislá na Rusku, ale současně byla v zemi rozdělená společnost, která se bouřila proti všemu proruskému. Zamrzlý konflikt mohlo Rusko kdykoliv „rozpustit“ a mohlo dojít k explozi, pokud by Rusko využilo všech dostupných prostředků, mohlo tedy v jakémkoli okamžiku zaútočit.

²² Gia Tarkhan-Mouravi. The Georgian-Abkhazian Conflict in a Regional Context, in Coppieters Bruno, Ghia Nodia and Yuri Anchabadze, eds. Georgia and Abkhazia, The Search for a Settlement (Colonge: Sondervveroeffentlichung des BIOst, 1998), pp. 90-112, <http://poli.vub.ac.be>

²³ Castels. The Power of Identity, str.8

Po „Revoluci růží“ Gruzie jasně uvedla nové zahraničně-politické priority, podle kterých je hlavním vektorem integrace do západních vojensko-politických a ekonomických institucí. V tomto období byla ruská zahraniční politika zaměřena na bývalé sovětské republiky a snažila se, aby je opět dostala do své politické sféry vlivu, a získala tak nad nimi kontrolu. To bylo logicky v rozporu s tím, aby se Gruzie integrovala do euroatlantických organizací. Rusko-gruzínský konflikt zájmů se ještě více zhoršil právě po „Revoluci růží“, tj. po listopadu 2003. I proto je analýza rusko-gruzínských vztahů v období 2004-2011 v této fázi předčasná, protože vývoj vztahů ještě pokračuje a momentálně není situace mezi mocnostmi stabilní.

1.3. „Revoluce růží“ a začátek nové fáze rusko-gruzínských vztahů

V průběhu roku 2003 se Gruzie nacházela ve velmi těžké situaci. V roce 2003, po zfalšovaných volbách, začaly veřejné protesty, které skončily v témže roce tzv. „Revolucí růží“ a abdikací tehdejšího prezidenta Eduarda Ševardnadzeho. K moci se dostala nová politická síla v čele s novým prezidentem Michaiilem Saakašvilim. Jeho hlavními partnery byly a jsou nové typy lídrů. Ti mají opravdový zájem o nezávislost země a již nechtějí žít v napůl svobodné zemi.²⁴ Nový prezident už nevěřil, že „slunce vychází ze severu“²⁵, i když po prezidentských volbách v lednu roku 2004, ihned poté, co se utvořila nová vláda, byl vznesen požadavek na normalizaci vztahů s Ruskem. Ve svém inauguračním projevu prezident Saakašvili prohlásil, že on Rusku „podává přátelskou ruku“ a jeho politika není „ani proruská, ani proamerická, ale progruzínská“²⁶ Ruská vláda ale v první fázi upřednostnila nereagovat na nové reformy v Gruzii a vyčkávala na další vývoj situace.

Prohlášení Saakašviliho bylo docela pozitivně přijato prezidentem Putinem, který jako reakci řekl, že doufal, že právě nová vláda v Gruzii bude schopná obnovit přátelské vztahy mezi oběma sousedícími zeměmi a že samotné Rusko nikdy ani k jiným cílům nesměřovalo.²⁷ Ale ve skutečnosti se pozice Ruska nijak nezměnila. To potvrzuje i skutečnost, že dva dny po tomto prohlášení se ruští politici představi-

²⁴ V tomto období se v gruzínské společnosti rodí následující otázky: Bude mít nová vláda tolik síly, aby dokázala vyřešit ty nejtěžší úlohy, tj. dokáže tato vláda vrátit zemi bezpečnost, nezávislost a sjednocení?

²⁵ რონალდ დ. ასმუსი. მცირე ომი რომელმაც შეძრა მსოფლიო (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2010. გვ.60) Asmus, Roland D., Malá válka, která šokovala svět (vydala Státní univerzita Ilí. 2010. str. 60)

²⁶ ჯაბა დევდარიანი, საქართველო და რუსეთი: რთული გზა ურთიერთგაგებისაკენ (სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება: საქართველო „ვარდების“ რევოლუციის შემდეგ. რედ. ბრუნო კოპიეტერსი და ლობერტ ლეგვოლდი. თბილისი. 2006. გვ. 248. – Devdariani Jaba, Gruzie a Rusko: obtížná cesta k vzájemnému porozumění (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revolucí růží“. Vyd. Coppieters Bruno a Legvold Robert. Tbilisi. 2006. str. 248) citováno v práci: Gvalia Giorgi, ძალთა წონასწორობა თუ საფრთხის წონასწორობა? ალიანსები სამხრეთ კავკასიაში. (Rovnováha síl či rovnováha hrozeb? Aliance v oblasti jižního Kavkazu. Tbilisi, 2008. str. 40

²⁷ Jean-Christophe Peuch, Russia, US Ristribute PAWNS On Caucas Chessboard After A Year Of Change, (Euroasia Insaight, 12/29/03). Citováno v práci: Gvalia Giorgi, ძალთა წონასწორობა თუ საფრთხის წონასწორობა? ალიანსები სამხრეთ კავკასიაში. (Rovnováha síl či rovnováha hrozeb? Aliance v oblasti jižního Kavkazu. Tbilisi, 2008. str. 40

telé zúčastnili jednání s představiteli z Abcházie, Jižní Osetie a ze správního střediska Adžárie. Toto jednání velmi nepříjemně nesla gruzínská vláda v Tbilisi.²⁸

Nová gruzínská vláda se rozhodla nadále nežít v zkrachovalém a nesjednoceném státě, a proto bylo jejím cílem za každou cenu odstranění kvazikolonialních vztahů s Ruskem. Tato vláda začala obnovovat ztracené národní ideje, posílila výkonnou moc uvnitř státu, začala bojovat proti korupci, proti trestné činnosti, kriminalitě, zahájila sérii reforem, které byly velice důležité pro nově reformující se stát.

Gruzínská vláda vkládala velmi vysoké naděje do transformace země. Nicméně pro realizaci všech zamýšlených reforem bylo nejprve nutné získat územní celistvost nebo získat ústřední nezávislou moc kontrolovat oblasti v pohraničí. Realizace tohoto cíle může být chápána pouze jako začátek pro získání nezávislé státní bezpečnosti. Bylo to ale těžko proveditelné kvůli znepokojujícím nedostatkům vnitřních faktorů, které vláda tehdy nebrala v úvahu. I přes silné vnitřní důvody, tj. státní nestabilitu, jsou zde stále relativně snadné možnosti pro řešení, pokud vnější okolní podmínky budou příznivé.

To, že země čelí hrozbě ze strany externího nepřítele, to bylo a je zřejmé. Tato hrozba má historický charakter a momentálně je možné ji očekávat především ze strany ruského státu, protože Moskva velmi těžce a bolestivě nese ztrátu vlivu v kavkazském regionu, které Rusko ovládalo více než dvě století.

Geografická poloha Gruzie taky není pro stát příznivá, a Gruzii i proto vznikají velké problémy v souvislosti se zachováním nezávislosti. Gruzie leží na rozhraní Černého moře, na křižovatce mezi Východem a Západem, a proto také představuje konstantní pole zájmu.

Britský deník The Guardian v roce 2001 zveřejnil text, kde čteme, „ to je oblast, na kterou nahlíží se zájmem jak Východ, tak i Západ.“²⁹ Jak u ruských, tak i u západních analytiků a novinářů v jejich myšlenkách převažuje idea rozpoutaného strategického soupeření na Kavkaze. To samozřejmě mnohdy ovlivňovalo rozhodnutí

²⁸ Mydans Seth, Secessionists From Georgia Hold Talks With Russia. (New York Times, Decemeber 2.2003)

²⁹ Norton-Taylor Richard. The New Great Game.-The Guardian, March 5. 2001
<http://www.guaardian.co.uk/Archive/Article/0,4273,4146099,00:html>.

a uvažování světových politických představitelů. Glenn Howard v roce 1998 napsal: „... se skončením studené války je Kavkaz i nadále na přičce světového geopolitického zájmu, jelikož ropné zásoby Kavkazu dokážou rychle měnit tvář NATO.“³⁰ Je těžké přesně říci, zdali tento názor sdíleli i v Bruselu či Washingtonu, nicméně toto prohlášení v sobě odráží typickou logiku tzv. „skutečné politiky“, která říká, že k ovládnutí nebo chcete-li ke kontrole energetických zdrojů je nezbytný boj o politické vlivy.

Thomas de Waal poznamenává, že v obrovském nepřátelském prostoru, který se nachází mezi oběma zeměmi, Gruzie téměř nikdy neměla možnost vytvořit jednotnou frontu s kavkazskými sousedy. Budeme-li se opírat o de Waaleho prohlášení, že Gruzie nemůže mít „bezpečnostní systém regionální nezávislosti“. To dobře chápal i prezident Michail Saakašvili, který zamýšlel transformovat celý Kavkaz. Saakašvili do jisté míry jde ve šlépějích svého předchůdce Eduarda Ševarnadzeho, pokračuje v udržování stejného vztahu s Ázerbájdžánem. Díky spolupráci právě s Ázerbájdžánem má Saakašvili představu, že se z Tbilisi stane centrální zóna, přes kterou budou vedené ropné zdroje na Západ. Realizace takové cesty dodávky energie do vnějšího světa však závisí také na tom, jestli Gruzie bude schopná zabezpečit svůj stát a zachovat si svou suverenitu.³¹

³⁰ Howard, G. *Nato and The Caucasus*, str. 152

³¹ Cornell Svante. *Pipeline Power: the War in Georgia and the Future of the Caucasian Energy Corridor*. *Georgetown Journal of International Affairs* 10, no. 1 (winter, 2009): p. 131-139

2. Rusko-gruzínský konflikt

2.1. Zamrzlé konflikty

Nová vláda, která vzešla z „Revoluce růží“, musela stanout před nelehkou politickou situací. Vztahy, které byly mezi Gruzii a konfliktními regiony, nebyly nikterak neproblémové. Pro Gruzii byly Achillovou patou právě zamrzlé konflikty³² s Abchází a Jižní Osetií.³³ Tato situace měla obrovský vliv také na vývoj vzájemných vztahů mezi Ruskem a Gruzii, které se v posledních letech výrazně zhoršily. Tento rusko-gruzínský konflikt má svou vlastní historii a dynamiku.

Od počátku devadesátých let ruské speciální jednotky a ruská armáda dokázaly dosáhnout stanoveného cíle v regionech Cchinvali a Abcházie. Ústřední vláda Gruzie tak naprosto ztratila kontrolu nad těmito oblastmi. Důsledky tato skutečnost měla hroživé: zabíjení na základě etnické příslušnosti, či vyhnání stovky tisíc domorodců z vlastního obydlí. Například v Abcházii jako výsledek hromadné etnické čistky a vysoké emigrace zůstalo původní předválečné populace jen 20 - 25%. Pro udržení dosažených cílů Rusko potřebovalo zajistit a potvrdit si svůj status quo na základě diplomatických faktorů, a to se mu i podařilo díky příměří a slibům. Souběžně byla Gruzie nucená vstoupit do Společenství nezávislých států a stát se členem kolektivní smlouvy SNS o bezpečnosti.

Pod záštitou ruského státu se vytvořily s etnickým podtextem založené nové politické elity, a to v Abcházii a v bývalém autonomním okrese Jižní Osetii. Ve stejné době, po skončení válečných operací, do oblasti Abcházie a Jižní Osetie byli vysíláni agenti z Ruska, ruští občané, úředníci či zástupci bezpečnostních federací kvůli kontrole nad separatisty. V Sokhumi a Cchinvali ustanovené nové proxy režimy byly financovány z Moskvy, z různých politických kanálů, a tyto oblasti se tak staly zónami, které byly dotované Ruskem, a to nad nimi mělo také velkou moc. Na těchto územích byl v oběhu ruský rubl a investovaly se zde ruské peníze. Považovalo se zde za normální rozkrádání majetku bývalých gruzínských obyvatel Abcházie, jejich

³² Termín, který vnikl v průběhu rozpadu SSSR, na začátku 90. let 20. století. Označuje jejich dlouhodobě se neměnicí vztah, tj. stav „ani válka, ani mír“

³³ რონალდ დ. ასმუსი. მცირე ომი რომელმაც შექმრა მსოფლიო (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2010. გვ.64 : Asmus, R.D., Malá válka, která šokovala svět (Vyd. Státní univerzita Ilii, 2010. str. 64

majetek i domy byly rozprodány hned poté, co uprchli z konfliktní zóny. Celý tento region byl jako celek vázán jak politicky, tak hospodářsky či ze společensko-politického hlediska na Rusko. To platilo zejména pro Jižní Osetii, která se stála enklávou, a s Ruskem byla ve spojení jen přes tunel Roki.

V tomto období ekonomika Abcházie utrpěla úplnou degradaci. Jelikož region pro zachování své existence začal s pašováním ruského zboží do ostatních gruzínských území, ničilo se také životní prostředí tím, že se kácely lesy a prodávaly cenné stromy, také sem jezdila malá část turistů z Ruska na útraty místních hostitelů. Trestné činy v regionu Cchinvali se silně rozrostly, jediným zdrojem příjmu pro místní bylo pašování lihovin a paliva, pašovaly se také různé odcizené předměty a auta do Ruska. Vedle toho separatistická vláda dostávala tučnou dotaci z ruské strany, tyto dotace však k obyčejným obyvatelům regionů nikdy nedorazily a ve skutečnosti dotace představovaly další zdroj příjmu právě pro zločinecké organizace, které měly velkou sílu v těchto oblastech. Nezákonný původ mělo i zboží, které procházelo tzv. celní kontrolou, faktem je, že veškeré zboží přepravované přes transkaspickou magistrálu mělo označení legální, nehledě na původ, kvalitu, či jiné faktory převáženého nákladu. Z tohoto faktu velmi těžila Arménie a také ruské vojenské základny, které se v regionech nacházely. Takto se bohužel tyto regiony přetvořily ve zločinecké útočiště: rozšířil se zde obchod s drogami, běžné se staly únosy lidí, pašování zboží a vydírání. Pro kontrabandistické (zločinecké) organizace tu byl zkratka ráj na zemi.

Právě pro Rusko tato zločinecká situace v konfliktních oblastech sehrála velkou roli. Rusko se projevilo jako jediná organizovaná síla, která se stala prostředníkem v uměle vytvořeném konfliktu, a podařilo se jí tak pro sebe získat jméno mírotvorce, který dokáže hasit konflikty. V těchto regionech se přítomné ruské ozbrojené síly na světové scéně projevily jako mírotvorné kontingenty.

V obou konfliktních zónách vznikly tzv. „mírové formáty“, které v následujících letech vyhodnocovaly tamější situaci a zároveň kontrolovaly celý průběh společensko-politické situace v oblastech. Takovýto formát kontroly a působení v oblasti dal Rusku výhradní práva jakožto mírotvornému činiteli. Ve snaze diplomaticky zamaskovat skutečnost jejich působení, ruským ozbrojeným jednotkám v Abcházii bylo přiděleno jméno CIS – „mírotvorný kontingent," ve kterém působili jen Rusové. V Cchinvali, vedle gruzínských ozbrojených sil, byly nasazené ruské vojenské míro-

vé jednotky a mírové jednotky Severní Osetie, tj. de facto Rusko mělo v oblasti nasazené dva kontingenty.

Přes shora uvedenou skutečnost Gruzie upozorňovala na aktivizaci konfliktu v oblastech a pokoušela se jej řešit za pomoci zahraniční diplomacie. Celé úsilí bylo zaměřeno na proces řešení konfliktu za pomoci intervence specializovaných mezinárodních a mezivládních institucí a organizací. Mezinárodní organizace v těchto oblastech si rozdělily své role působnosti. Zejména vůdčí post v Abcházii měla Organizace spojených národů a OBSE naopak v Jižní Osetii. Bohužel v té době toto úsilí mezinárodních společenství nepřineslo žádné výsledky.

Rusko mělo plně pod svou kontrolou situaci v Abcházii a Jižní Osetii. Samozřejmostí se stalo plnění tzv. mírových úkolů. Žádný z hlavních závazků, které přicházely na základě dohod ze strany mezinárodních organizací, se bohužel neplnily, jako např. vytvoření podmínek pro bezpečný a důstojný návrat gruzínských uprchlíků a znovuobnovení důvěry mezi občany.

Síla, která měla být nestranná a měla operovat za účelem mírového výsledku, se nakonec stala agresorem a okupantem pro Gruzii. Západ k tehdejšímu faktům projevil slepý postoj, důvodem byl fakt, že v Abcházii působila OSN a v Jižní Osetii zase OBSE, a to je dost než úplná neintervence.

Po tzv. „Revoluci růží“ vláda, která přišla k moci, začala v zemi spravovat politické instituce a začala řešit ekonomickou situaci. Kladla si za cíl obnovení územní celistvosti země mírovými prostředky. Nová vláda se snažila rozmrazit ledové vztahy s Ruskem. Nicméně Tbilisi si bylo velmi dobře vědomé toho, že by nikdy neakceptovalo úplné odtržení Abcházie a Jižní Osetie od Gruzie.

Pro prezidenta Michaila Saakašviliho idea územní celistvosti Gruzie byla hlavní myšlenkou, a také velmi brzy začal realizovat tuto svoji myšlenku. Jako první upřel svůj zájem na autonomní oblast Adžáru, kde byl tehdy vůdcem Aslan Abashidze. Tzv. mírovou akci v oblasti Adžara úspěšně realizovala nezávislá vláda Michaila Saakašviliho v květnu roku 2004. Bývalý vůdce Adžáry Aslan Abashidze odstoupil a společně s ruským exministrem zahraničí Igorem Ivanovem odletěl do Moskvy. Rusko se otevřeně neintervenovalo do otázky adžárské oblasti. V tomto ohledu zau-

jalo neutrální postoj. Na základě této skutečnosti se předpokládalo, že vztahy Gruzie s Ruskem budou od nynějška stabilnější, kupodivu se však stal pravý opak, a vztahy začaly degradovat strmě dolů.

2.2. Napětí a zhoršení vztahů mezi Gruzii a Ruskem

Po tzv. „Revoluci růží“ se výrazně začaly zhoršovat rusko-gruzínské vztahy. Základním problémem, který odstartoval konfliktní vztahy, se jevila skutečnost, že v květnu 2004 Gruzie zahájila vojensko-humanitární akce v Jižní Osetii. Saakašviliho vláda, která úspěšně vyřešila problematiku adžarského regionu, se rozhodla tento úspěch zopakovat i v regionu Jižní Osetie.³⁴ Nicméně situace v Jižní Osetii se bohužel začala ještě zhoršovat, konfliktů v regionech přibývalo, a dokonce došlo i k vojenské konfrontaci. Gruzínská strana byla nucena stáhnout z území svá vojska, aby tak zabránila vojenské konfrontaci v oblasti konfliktu.³⁵ Tato vládou zvolená strategie bohužel neuspěla, pouze započala novou vlnu konfliktu a napětí ve vztazích mezi Ruskem a Gruzii.³⁶

Jednou z nejdůležitějších skutečností, které vystupňovaly napětí mezi Ruskem a Gruzii byla dlouhodobá přítomnost ruských vojenských sil na území Gruzie. Na území Gruzie a jižního Kavkazu se Rusku dařilo dobře. Podařilo se mu zde upevnit svou strategickou pozici jako nezbytného a potřebného aktéra. Na sklonku roku 1994 Kreml třímal v ruce klíč k zamrzlým etnickým konfliktům v regionech, kde prozatím Rusko zavedlo svůj tzv. „ruský mír“. K posílení dominantního postavení se Rusko velmi snažilo, aby do konfliktů v Abcházii příliš nezasahovaly západní mezinárodní organizace, jako OBSE a OSN.

Nová vláda Gruzie se snažila najít nějaké smysluplné řešení, které by mohlo být nápomocné při pragmatických jednáních s Ruskem. Snažila se taky přijít na to, na jaké požadavky bude Rusko ochotně a dobrovolně přistupovat a na jaké zase ne, a pak bude třeba obrátit se o pomoc mezinárodních organizací a spoléhat na jejich politický tlak na Rusko. Tento nový přístup řešení problematiky se nejlépe ujal při jednání o vojenských základnách Ruska na území Gruzie.³⁷

³⁴ Georgia: Avoiding War in South Ossetia. (International Crisis Group, Europe Report No. 159, Tbilisi-Brussels, November 2004, p. 1)

³⁵ Nodia Ghia, Europeanization and Resolving Secessionist Conflicts (Journal of Ethnopolitics and Minority Issues in Europe. Issue 1, 2004. p. 9)- V práci cituje: Gvaliu Giorgiho.

³⁶ Na základě skutečností, že Rusko nezasáhlo v Haiti, i USA, se drželo dál od Abcházie (Maresca. Russia's „Near Abroad“. p. 197)

³⁷ Devdariani, Jaba, Gruzie a Rusko: obtížná cesta k vzájemnému porozumění (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revoluci růží“. Vyd. Coppeters Bruno a Legvold Robert. Tbilisi. 2006. str. 251)

Ruští vojáci v Gruzii byli na území rozmístěni především ve dvou formacích: za prvé to byly vojenské základny, které zde byly z dob Sovětského svazu, a za druhé to byly tzv. (mírové) mírotvorné síly, které byly po skončení konfliktu Abcházie a Jižní Osetie na územích rozmístěny, aby kontrolovaly situaci na hranicích s Gruzii.

Gruzínská vláda neustále trvala na stažení ruských vojenskýchází z území Gruzie. Na konci roku 2004 a během roku 2005 byla otázka ruských vojenskýchází v Gruzii na prvním místě při vládních jednáních Gruzie, jelikož pokusy o zahájení spolupráce s Ruskem byly neúspěšné, a tak otázka ruských vojenskýchází byla velmi aktuálním problémem.

Otázka stažení ruských vojenskýchází z gruzínského území se stala velmi aktuální především po roce 1999, po summitu OBSE v Istanbulu. Na tomto summitu Jelcinova vláda souhlasila se stažením vojsk ze dvou oblastí, a to z oblastí Vaziani a Gudauta, tyto dvě vojenské báze měly být staženy do července 2001, dále se Rusko zavázalo vést jednání o stažení dalších dvou vojenskýchází, z Batumi a Achalkalaki. Základna ve Vaziani byla opravdu zrušena k 1. červenci 2001. Dne 9. listopadu 2001 ruské ministerstvo zahraničí oznámilo své prohlášení ohledně zrušení vojenské základny v Gudauti. Bohužel v tomto prohlášení nedovolili účast mezinárodním odborníkům a podle gruzínské strany základna nebyla zrušena, tj. z 1100 ruských vojáků opustilo v roce 2001 oblast pouze 300 z nich. Zbylí vojáci, stejně jako celá infrastruktura základny, se připojili a včlenili do ruských mírových jednotek, které zde byly umístěny.³⁸ V červnu roku 2002 vojenští experti OBSE byli vpuštěni na základnu v Gudauti, a potvrdili tam stažení zbraní a ruských vojáků.³⁹ I když Gruzie požadovala stálou mezinárodní kontrolu činnosti této základny, nestalo se tak.

Od ledna roku 2004 probíhalo jednání, dokonce osmikolové jednání o stažení ruských jednotek z Batumi a Achalkalaki. Jak se ukázalo, nemělo žádný pozitivní výsledek pro Gruzii a žádné řešení nepřineslo. Rusko v případě stažení svých vojsk

³⁸ Prohlášení Ministerstva zahraničí Gruzie, 21. listopadu 2001
<http://www.bits.de/NRANEU/docs/GeorgiaMFA211101.htm>.

³⁹ Fuller Liz. OSCE says Russian Withdrawal from Georgian Basse Compete.-Rfe/RI News Digest, June 17, 2002. <http://www.eurasianet.org/resource/georgia/hypermail/200206/0036.shtml>.-je to citováno v práci: Devdariani Jaba, Gruzie a Rusko: obtížná cesta k vzájemnému porozumění (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revoluci různých“. Vyd. Coppieters Bruno a Legvold Robert. Tbilisi. 2006. str. 252)

požadovalo jedenáctiletou lhůtu, a jak řekl tehdejší ministr zahraničních věcí T. Japaridze, i peněžní sumu odškodné 500 milionů USD.⁴⁰ Tyto základny představovaly velkou oficiální hrozbu pro Tbilisi, a to se toho hodně obávalo. Symbolicky vojenské základny poukazyvaly na dobu, kdy byla Gruzie pod vládou Sovětského svazu, prakticky základny obsadily bolestivé území: autonomní republiku Adžaru a oblast arménské populace. Obyvatelstvo v Achalkalaki je naopak proti stažení ruských vojáků z oblasti směrem k sousednímu Turecku, jelikož se obává tradiční hrozby z arménské strany. Na rozdíl od Gruzínců a gruzínské vlády se Achalkalaki a jeho obyvatelé obávají jakékoliv intervence a vlivu Turecka a NATO v regionu. Faktem je, že v Batumi rozmístěné vojenské základny pomohly místnímu vůdci Aslanu Abashidzemu k posílení a stabilitě jeho autoritářského režimu.

Noví lídři Gruzie měli za to, že pokud Rusko trvá na přítomnosti svých vojenskýchází v regionech, v takovém případě ve svých rukou pevně drží tamější situaci a možnost rozhodnutí, kam a jak se tato situace nadále bude vyvíjet v těchto potenciálně problémových oblastech. V lednu 2004 prezident Saakašvili v rozhovoru pro listy The Times řekl, že základny:

„იმპერიული ამბიციის განმტკიცებას უფრო ემსახურება ვიდრე რუსეთის უსაფრთხოებას.“

(vlastní překlad: slouží víc k posílení a potvrzení imperiální moci než k ochraně ruské bezpečnosti) Dále prohlásil, že:

„რუსეთს აინტერესებს სამხრეთ საზღვრის დაცვა, მათ შორის ტერორისტებისგან. „აქ ჩვენი ინტერესები ემთხვევა.“⁴¹

(vlastní překlad: Rusko má zájem o ochranu jižních hranic také od teroristů a v tom se naše zájmy shodují).

V reakci na zájmy Ruska gruzínská ministryně zahraničí Salome Zurabishvili nabídla Moskvě spolupráci, aby společně s Gruzii založila protiteroristickou základnu, ale zároveň stáhla svoje tzv. mírová vojska.⁴²

⁴⁰ Sepashvili Giorgi. U.S. Backs Georgia in Hard Talks Concerning Russian Military Bases.-Civil Georgia, January 15, 2004. <http://www.civil.ge/eng/print.php?id=6023>.

⁴¹ Paul Quinn-Judge. 10 Questions for Mikheil Saakashvili. – Time. 19.01.2004. p19

⁴² Russia, Georgia Discussed Joint Anti-Terrorism Center. - Civil Georgia. 24.06.2004.<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7195>

Nová jednání o vojenských základnách byla zahájena v červnu 2004, ale opět tato jednání nepřinesla žádné výrazné změny. Ruské ministerstvo obrany tvrdilo, že již bylo rozhodnuto o stažení vojenských sil z oblastí, ale zdůrazňovalo, že je nutné pro Rusko připravit nejdřív svoji infrastrukturu tak, aby bylo schopno přijmout vojenské zařízení a personál z těchto základen. Ruský ministr obrany Sergej Ivanov prohlásil, že on : „არ აპირებს სამხედროებისა და ტექნიკის ველებე დაგრას,” (nehodlá pohodit vojenskou techniku a vojáky na pole), tak jak se to stalo v případě stažení vojsk z východního Německa.⁴³ Podle názoru ruského analytika Pavla Felgenhauera ale tato pozice z ruské strany byla bezpředmětná, jelikož větší část personálu na území Batumi a Akhalkalaki byli obyvatelé Gruzie, proto stažení vojenských základen pro Rusko představovalo přesun jen několika málo rodin, důstojníků a vojenské techniky, to vše bylo možné uskutečnit během několika málo měsíců.⁴⁴

V Tbilisi vládl názor, že Rusku slouží vojenské základny na území bývalého Sovětského svazu právě k posílení její právní moci. Rusko možná nechťelo a nechce znovuobnovení Sovětského svazu, ale pravdou je, že Vladimír Putin, stejně jako mnoho jiných ruských politiků, otevřeně prohlašoval, že i když nemá touhu obnovit komunismus, přece jen cítí lítost nad rozpadem Sovětského svazu.⁴⁵ Obdobný názor také vyjádřil Putin ve svém prohlášení na jaře roku 2005, že rozpad Sovětského svazu byl pro 20. století „největší geopolitickou katastrofou“⁴⁶.

Na rozdíl od devadesátých let se aktuálně o rusko-gruzínské vztahy více zajímají USA i Evropa. Jak Spojené státy americké, tak i evropské země mají své zájmy v oblastech jižního Kavkazu, a i proto vyvíjejí diplomatický tlak na Rusko.

Od roku 1990 začíná napětí ve vztazích mezi Ruskem a západním světem, a především pak napětí mezi Ruskem a Spojenými státy. Postupně se vyvíjející události v Gruzii dostaly tvář strategické konfrontace. Tyto konfrontační spory se týkaly

⁴³ Sepashvili. U.S. Backs Georgia in Hard Talks Concerning Russian Military Bases citováno v práci: Devdariani Jaba, Gruzie a Rusko: obtížná cesta k vzájemnému porozumění (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revoluci růží“. Vyd. Coppieters Bruno a Legvold Robert. Tbilisi. 2006. str. 254

⁴⁴ Felgenhauer Pavel. Motives in Georgia are Base. – The Moscow Times. 13.01.2004, citováno v práci: Devdariani Jaba, Gruzie a Rusko: obtížná cesta k vzájemnému porozumění (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revoluci růží“. Vyd. Coppieters Bruno a Legvold Robert. Tbilisi. 2006. str. 254

⁴⁵ Ivars Indans, Relations of Russia and Georgia: Developments and Futur prospects. (Baltic security and Defence Review, Volume 9. 2007. p.137)

⁴⁶ Viz. Výroční zpráva Vladimíra Putina v ruské Dumě, <http://www.kremlin.ru>

ropovodu, vojenských cvičení realizovaných v rámci parametrů programu NATO „Partnerství pro mír“, hlavních otázek bilaterálních vztahů a hlavního směru politiky NATO. Putinovy klidné reakce na rozmístění vojenskýchází USA v centrální Asii či na rozmístění speciálních jednotek USA na území Gruzie, vyvolaly zprvu dojem, že žádné konfliktní konfrontace nehrozí. Ale teď můžeme lépe pochopit, že tomu tak nebylo. Už v té době Putin a jeho tým dávali jasně najevo, že nemají v plánu uvolnit cestu do Kavkazu Spojeným státům či nějaké jiné síle, aby tak neztratili své dominantní postavení na Kavkaze, ve střední Asii či v západních zemích bývalého Sovětského svazu. Občas pomocí vojenské síly či tvrdé přísné diplomacie, častěji s použitím ekonomických ultimát, Moskva Gruzii ukazuje, že ona je připravená soutěžit s jakoukoli externí silou, zejména pak se Spojenými státy, které, jak je známo, se o vliv v těchto oblastech přetahují právě s Ruskem.

Působení Spojených států v jakémkoliv z bývalých států Sovětského svazu tolik nedráždí Moskvu jako právě jejich intervence na území Gruzie. Ruské záměry v oblasti Kavkazu na rozdíl od záměrů v jiných regionech představují pro Washington fakt k zamyšlení se. Žádná jiná země nepůsobí takovou těžkou podrážděnost a nedává Rusku tolik zabrat jako právě otázka Gruzie. To je důvod, proč americko-ruské vztahy a jejich spolupráce mají velký význam pro řešení problémů na území Gruzie.

Na sklonku roku 2005 Gruzie téměř zcela ztratila veškerou naději na normalizaci vztahů s Ruskem. Rusko nesnížilo svou podporu separatistickým provinciím, navíc ani nezastavilo bezproblémové pašování zbraní z Ruska na území Jižní Osetie v době eskalace problémů v létě roku 2004. Moskva navíc hrubě zasáhla do prezidentských voleb Abcházie a pokusila se protekcí dosadit svého muže na prezidentský post.⁴⁷ V prosinci roku 2004, z důvodu ruského veta byl pozastaven monitoring gruzinsko – ruských hranic - čečenské části sledovateli z OBSE.⁴⁸ Rusko poté ještě stále tvrdilo, že čečenští bojovníci se chtějí ukrýt v Pankisi.

V době, kdy v Gruzii probíhala privatizace, ruské firmy podepsaly tučné smlouvy v Gruzii. Tbilisi uspořádalo speciální konferenci s Kremlem se spřátelenými ruskými

⁴⁷ Civil Georgia. Bagapsh byl vyhlášen vítězem prezidentských voleb v Abcházii.

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=7823&search=>

⁴⁸ Civil Georgia: Rusko vetovalo rozhodnutí OBSE o rozšíření pozorovatelské mise OSN v Abcházii

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=8507&search=>

podnikateli, jejichž delegaci předsedal ruský ministr ekonomického rozvoje German Gref. Výsledkem této konference bylo, že ruský Eurosholding vyhrál privatizační smlouvu v lednu 2005, a tak nabyl do vlastnictví Chiatururský manganový závod za 132 milionů dolarů.⁴⁹ Také v lednu v téže roce ruská banka Vněštorgbank zakoupila 51% akcií gruzínské státní banky, tímto počinem vyjádřila svou dlouhodobou touhu působit na gruzínském trhu.⁵⁰ Nicméně toto shora uvedené zlepšení ekonomických vztahů nepřineslo žádné zlepšení v politické oblasti. Naopak v lednu roku 2005 bylo zrušeno jedno z kol jednání o vojenských základnách.⁵¹ Po tom, co ani únorová návštěva ruského ministra zahraničí Sergeje Lavrova nepřinesla žádné řešení, Gruzie přešla k aktivnímu upozorňování na zhoršenou situaci v zemi. Gruzínský parlament na základě podpory Ministerstva zahraničních věcí přijal usnesení, podle kterého byla vláda povinna deklarovat ruské vojenské základny jako nezákonné subjekty v zemi a bylo právně povoleno jejich vynucené (nedobrovolné) odstranění k lednu roku 2006, to vše v případě, že do poloviny května roku 2005 nebude možné uskutečnit domluvu, která by vyhovovala oběma stranám, jak Rusku, tak i Gruzii.

Tento přísný postoj přinesl Gruzii reálné výsledky, zatímco se o tomto prohlášení ještě uvažovalo, náčelník ruského genštábu skoro dvakrát snížil lhůtu potřebnou pro stažení ruských vojenských základen, tedy výrazně zkrátil časový interval, na jejímž prodlužování Rusko tolik trvalo. Nicméně tento krok ruské strany nedokázal zastavit přijetí shora zmíněného prohlášení gruzínským parlamentem. Po usnesení parlamentu proběhla dvě kola rozhovorů, a to v březnu a dubnu 2005, během kterých Rusko oficiálně potvrdilo v intervalu tři až čtyř let stažení vojenských základen. Rozhovory však stejně nepřinesly konečnou podobu dohody, jelikož Gruzie požadovala zajištění toho, aby při stažení vojenských základen nedošlo znovu k obsazení území novými ruskými vojenskými silami.⁵² I přes pesimistické prognózy na poslední chvíli, 30. května, gruzínský a ruský ministr zahraničí podepsali dohodu, v níž se Rusko zavázalo stáhnout své vojenské základny do konce roku 2008, což znamenalo, že

⁴⁹ Civil Georgia. 01.19.2005. <http://www.civil.ge/eng/article.php?id.=8833>

⁵⁰ Civil Georgia. 01.19.2005. <http://www.civil.ge/eng/article.php?id.=8830>

⁵¹ Russian Foreign Minister Visits Georgia. – civil Georgia. 17.02.2005. <http://www.civil.ge>

⁵² Civil Georgia, 18.04.2005. <http://www.civil.ge>

Rusko v podstatě přistoupilo na požadavky Gruzie.⁵³ Na oplátku Rusko Gruzii požádalo, aby na svém území nenechala působit jednotky NATO.

Z faktu, že otázka vyřešení vojenských základů byla natolik nezbytná pro Gruzii, jasně vyplývá, že Saakašviliho vláda byla zklamaná postojem Ruska a neměla v ně žádnou důvěru. Tbiliská vláda i proto ztrácí trpělivost, jelikož jakýkoliv pokus o dobrovolnou spolupráci s Ruskem se střetával s nepřekonatelnou byrokracií a ideologickou bariérou z ruské strany. V důsledku toho se jedinou možnou cestou jevílo vyvíjení tlaku na Moskvu. Na druhou stranu se Rusko cítilo podrážděné tímto tlakem a dávalo jasně najevo, že má veškeré možnosti zahájit protiútok. Jediné, co Rusko ještě zadržovalo, byl strach z vysvětlení důvodu otevřené agrese v mezinárodním kontextu.

Přestože Moskva zpočátku uznávala územní celistvost Gruzie, postupem času Putin svým uznáním separatistických provincií fakticky Gruzii upozornil na jejich možné odtržení od země.

Další série složitých rusko-gruzínských vztahů začala zatýkáním ruských špiónů na území Gruzie na podzim roku 2006,⁵⁴ poté následovaly ekonomické sankce ze strany Ruska, kdy se ruský trh uzavřel pro gruzínské produkty. K vyvrcholení složité situace došlo v zimě roku 2006, kdy ruská vláda zahájila masovou deportaci gruzínských občanů a jejich pronásledování z důvodu etnických.⁵⁵

⁵³ Civil Georgia: Společné prohlášení ministrů zahraničních věcí Gruzie a Ruska
<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=9865&search=>

⁵⁴ Civil Georgia. <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=13818&search=>

⁵⁵ 8. října bylo deportováno 130 Gruzínců, 9. října - 100 Gruzínců, 10. října - 119 a 17. října - 150 Gruzínců.

2.3. Masivní krize mírových jednotek

Prezident Saakašvili měl svou strategii pro řešení zamrzlých rusko-gruzínských konfliktů, která obsahovala několik komponent. Nejdříve bylo třeba uvnitř Gruzie obnovit pořádek. Nikdo by si nepřál život v necelistvé, rozbité republice, kde by kvetla korupce a ekonomické příležitosti by byly velmi omezené, ba co více, kde by byla špatná situace s menšinami v Abcházii a Jižní Osetii. Jestli měla Gruzie nějakou naději pro návrat těchto území, pak bylo jasné, že pro realizaci těchto nadějí bude nejprve třeba ze státu udělat silnou více demokratickou republiku s bohatou, spokojenou a prosperující společností.

Tato Saakašviliho vize tzv. „Teorie magnetu“ představovala jednotnou změnu.⁵⁶ Gruzínská vláda měla principiálně promyšlenou situaci a věděla, že je přímé spojení mezi úspěšně reformující se Gruzii a zamrzlými konflikty. Další jejich výpočty měly za to, že díky vytváření lepších životních podmínek v Gruzii nakonec jak Osetinci, tak i Abcházci budou chtít víc než formální nezávislost, nebo dokonce spojení s Ruskem, připojení ke Gruzii spolu se širokým spektrem výhod. Konečným cílem bylo, že na základě vývoje gruzínské západní linie bude Gruzie schopná při uskutečnění konfедераční unie Abcházii i Jižní Osetii nabídnout lepší podmínky na život.

I přes vládní úsilí neeskalovat proces se situace naopak vyostřila k srpnu roku 2004, jelikož gruzínské orgány činné v trestním řízení zahájily právní opatření a kroky k zabránění přítoku pašovaného zboží ze separatisty kontrolovaných území. Odřízly tak kriminalitě veškerou cestu, vše bylo zablokováno. Na základě uskutečněných opatření byl zavřen Ergnetský trh, to pro zločinecké skupiny a jejich vůdce znamenalo ztrátu jejich hlavního zdroje příjmů.

Gruzie posílila propustné body v Jižní Osetii a na přechodu tunelu Roki zavedla gruzínsko-ruskou hraniční kontrolu s cílem omezit tak dovoz ilegálního zboží do Gruzie. Tyto právní kroky, které gruzínská vláda uskutečnila, vyvolaly pozdvižení, nespokojenost, konfrontaci a eskalaci problémů. Do nového konfliktu se aktivně zapojili Rusko a ruská média začala tzv. propagandistickou válku. Do regionu ihned povolali

⁵⁶ რონალდ დ. ასმუსი. მცირე ომი რომელმაც შექმრა მსოფლიო (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2010. გვ. 83 : Asmus, R. D., Malá válka, která šokovala svět (Vyd. Státní univerzita Ilii. 2010 str. 83)

severokavkazské dobrovolníky a také začali mobilizovat dobrovolníky z Jižní Osetie. Do severního Kavkazu byla navezena ruská vojenská technika a zbraně. Do regionu Tskhinvali bylo importováno velké množství zbraní.⁵⁷ Nová vláda Michaila Saakašviliho se pokusila svou intenzivní kampaní změnit rovnováhu sil v tomto regionu. Cílem této kampaně bylo získat důvěru obyvatel Osetie a vojenskými silami zastrašit separatistické vlády, ale to všechno vedlo k vojenské konfrontaci s Ruskem a nepřineslo to bohužel nic jiného než rusko-gruzínskou politickou krizi.

Aby se zabránilo další eskalaci konfliktu, gruzínská policie předala vlastní zabrané strategické pozice příslušníkům mírotvorných kontingentů a stáhla svoje gruzínsko-americké speciální jednotky.⁵⁸ To ale neznamenal obnovu Ergnetského trhu, ten byl zrušen, zabránilo se tak pašování nelegálních výrobků, zablokovaly se cesty pro jejich volný pohyb a byla rozmístěna kontrolní celní stanoviště finanční policie. Sjednotil se správní a hospodářský prostor Gruzie, rozpočtové příjmy se zvýšily, ale zároveň byl zrušen zdroj příjmů pro separatisty v Jižní Osetii a pro zločince. To vedlo k velkému podráždění jak samotných separatistů, tak i ruských příslušníků mírových sil a jejich extrémní podrážděnost je také vedla k neméně agresivnějším krokům, a to i přesto, že vládní ekonomicko - hospodářské oživení v regionu bylo patrné a citelné, tudíž nespokojenost ze strany separatistických regionů byla neopodstatněná.

Aby se napětí nestupňovalo, rozhodl se gruzínský ministerský předseda Zurab Žvania uskutečnit setkání s vůdcem separatistických regionů s Eduardem Kokoitem. Jako reakci na toto setkání Rusko předalo Jižní Osetii strategické pozice, které dostaly ruské mírové jednotky od gruzínské vlády. To de facto znamenalo, že ještě víc byly posíleny pozice separatistických gangů, které dostaly nové zbraně a vojenskou techniku. Ruská vláda také otevřeně vyjadřovala plnou podporu separatistickému režimu.

Gruzínská vláda zesílila své diplomatické úsilí, aby ukázala své kroky směrem k internacionalizaci mírového kontingentu a aby se neutrální a nestranná média začala konečně zajímat o situaci v oblasti. Rusko bylo zásadně proti jakékoli mírové ini-

⁵⁷ Civil Georgia. უკანონო იარაღი ცხინვალში : Nelegální zbraně v Ckhinvali
<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=13561&search=>

⁵⁸ Civil Georgia სტრატეგიული სიმაღლეების გადაცემა: Předání strategických výšek.
<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=7461&search=>

ciativě, nicméně tento negativní postoj demonstrovalo jako ne svůj, nýbrž jako postoj separatistů.

Tbiliská vláda se pokusila uskutečnit přímé jednání se separatisty. Došlo také k optimalizaci legitimních struktur v Abcházii, byly zahájeny pokusy navázat přátelské vztahy s nově zvoleným Sergejem Bagapshem.

V mírových formátech při řešení konfliktu značně vyrostla role legitimní abchazské vlády i představitelů abchazských uprchlíků.

Gruzínská vláda se začala zajímat o infrastrukturu regionů. Významné investice byly do regionů vloženy pro obnovu energetické a silniční infrastruktury, sektoru vzdělání, zdravotnictví a rehabilitace kulturních zařízení. Aktivitu občanů, kteří zůstali na separatisty ovládaném území a kteří měli zájem o integraci a ekonomický rozvoj, byly podpořeny gruzínskou vládou, která tak podporovala a investovala do řady rehabilitačních projektů. Díky vládním dotacím bylo v letech 2004 - 2008 zrealizováno několik různých rehabilitačních projektů, např. došlo k postavení či obnovení energetické infrastruktury,⁵⁹ v údolí Velké Liakhi bylo nainstalováno potrubí plynovodu, byly postavené a zrekonstruované vzdělávací a zdravotnické instituce⁶⁰, kulturně-zábavná centra⁶¹, administrativní budovy⁶², byly opraveny asfaltové silnice; obnoveny pitné a závlahové systémy, bylo opravené vodovodní potrubí. Pro tento projekt byly do separatistických regionů vloženy investice ve výši 15 milionů gruzínského lari.

Začalo se aktivně pracovat na ochraně gruzínského obyvatelstva v regionu, naplnila se právní kvóta působení gruzínských mírových sil. Zlepšilo se financování policie a zařízení v gruzínských vesnicích tohoto regionu. Byla založena ruskojazyčná televizní stanice TV „Alania“, jejímž cílem bylo šíření svobodných a nestranných informací a sblížování místních obyvatel.

⁵⁹ Kheiti hess, Vysokonapětové vedení, která vede z okresu Gori do údolí Liakhvi

⁶⁰ Tamaršenské, sverské, kurtské školy či kurtská nemocnice

⁶¹ Sportovní areál v Ančabati, divadlo, sportovní hřiště a dětské zábavné centrum v Tamarašeni.

⁶² Policejní budovy v Tamarašeni a Kurtě, administrativní budova v Kurtě

I přes veškeré snahy gruzínské vlády stabilizovat situaci ve městě Gori proběhl 1. února roku 2005 teroristický útok na regionální gruzínskou policejní stanici.⁶³ Při tomto útoku byli tři policisté zabiti. Výbuch zranil přes dvacet civilistů. Vyšetřování později odhalilo, že nalezená fakta ukazují na ruské bezpečnostní služby.

Je třeba poznamenat, že týden před teroristickým útokem, tj. 26. ledna 2005, gruzínský prezident na shromáždění Rady Evropy představil projekt o probíhajících mírových akcích v regionu Jižní Osetie.⁶⁴

Vláda Gruzie předkládala před mezinárodní společenství nejedno mírové řešení a současně sama realizovala změny na legislativní úrovni. Vysocí představitelé gruzínské vlády využívali všech mezinárodních tribun při setkáních s představiteli vysoké světové politiky a nemarnili čas a vždy dementovali svůj požadavek po mírovém vyřešení konfliktů v regionech Abcházie a Jižní Osetie.

Dne 26. ledna roku 2005 prezident Michail Saakašvili představil Evropské radě novou mírovou iniciativu v Jižní Osetii, jejímž cílem bylo sjednocení Gruzie mírovou cestou. Plán počítal s širokou autonomií pro Jižní Osetii, tj. region by měl mít vlastní místní samosprávu, možnost přímé volby vlastních exekutivních a legislativních představitelů, odvětví státní správy, ústavní záruky. V případě akceptování tohoto mírového řešení by region Ckhinvali získal plnou moc spravovat tato odvětví institucí: místní ekonomiku, kulturu, vzdělání, ochranu životního prostředí, místní samosprávné uspořádání. Zároveň by se v gruzínské ústavě zavedly nové změny, čímž by se zajistila nezávislost osetských vládních orgánů na gruzínské vládě. Dále měl být podle plánu přidělen oficiální status jazyku Jižních Osetinců a z centrálního fondu gruzínské vlády měly být vyčleněny prostředky na podporu a rozvoj jazyka a kulturního dědictví Jižní Osetie. Plán navíc počítal i s vydělením prostředků na posílení místní ekonomiky v regionu, garantoval také hospodářskou obnovu, včetně obnovy infrastruktury a podpory rozvoje malého podnikání.

Aby Gruzie mohla začít realizovat mírovou iniciativu, musela do tří let mírovou cestou vyřešit dosud existující konflikt a uklidnit situaci v regionu. V tomto tříletém období by za podpory mezinárodních organizací vznikla Gruzínsko-osetinská policie,

⁶³ Civil Georgia <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=8939&search=>

⁶⁴ Civil Georgia. <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=8891&search=>

složená jak z Gruzínců, tak i z občanů Jižní Osetie. Tato policie by kontrolovala a zajišťovala ochranu a bezpečný a volný pohyb lidí v regionu. V tomto procesu by OBSE převzalo roli „mírového sledovatele“ prostředníka a EU by byla „garantem míru“.

Dne 26. října roku 2005 gruzínský předseda vlády Zurab Nogaideli představil nový mírový plán pro region Jižní Osetie,⁶⁵ plán, jak sám zdůraznil, garantoval Jižní Osetii širokou autonomii. Při jejím akceptování by se rozběhl mechanismus restituce majetků, v regionu by se začala realizovat demilitarizace, rozšířila by se intervence mezinárodních organizací v rámci realizace mírových procesů a jednání. Všechny země EU tento plán podpořily. Ale skutečná změna v této strategii se konala až na konci roku 2006, kdy Gruzínci v Jižní Osetii s cílem dosáhnout úspěšného řešení konfliktů, dali přednost politice „měkké síly“ od politiky „tvrdé ruky“.⁶⁶ Tato politika byla zaměřena na prostý osetinský lid. Gruzínská vláda se dobře obeznámila s vlivnými představiteli separatistické vlády a s bývalými vůdci regionů a zjistila jejich vliv a rozsah důvěry Osetinců v ně. Tento krok vytvořil příležitost a velmi pomohl zapojit „neseperatistický“ neboli neutrálně uvažující lid do aktivní spolupráce při realizaci mírového řešení.

Dne 6. prosince roku 2005 na zasedání ministrů OBSE v Lublani⁶⁷ ministři schválili prohlášení o Gruzii, podle kterého všichni členové OBSE nezávisle a individuálně podpořili mírový plán Gruzie. Na tomto místě je velice pozoruhodné zmínit, že ruský ministr zahraničí bezpodmínečně podpořil gruzínské návrhy na řešení konfliktů, ale důvodem tohoto souhlasu byl fakt, že Rusko vědělo, že separatisté se nezúčastní tohoto plánu a nepodpoří jej, tj. jeho realizace byla pro Rusko naprosto vyloučena. Současně je třeba zdůraznit, že před mezinárodní silnou organizací, jakou je OBSE, se Rusko neodvážilo ukázat svůj negativní postoj vůči gruzínskému mírovému plánu, to by pro něj znamenalo oslabení své pozice na mezinárodní úrovni

V prohlášení gruzínského prezidenta jsou s velkým důrazem oznámené role OSN, generálního tajemníka OSN, zvláštního zástupce OSN, skupiny přátelských zemí

⁶⁵ Civil Georgia. <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=1149&search=>

⁶⁶ რონალდ დ. ასმუსი. მცირე ომი რომელმაც შეძრა მსოფლიო (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2010. გვ. 89 : Asmus, R. D., Malá válka, která šokovala svět (Vyd. Státní univerzita Ilji. 2010 str. 89)

⁶⁷ Civil Georgia. <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=search=>

OSN i role Ruské federace⁶⁸ při řešení konfliktů mírovými prostředky, které předložila Gruzie. V dokumentu se upozorňuje na realizaci projektů v oblasti ochrany lidských práv a realizaci ekonomických projektů, stejně jako na podporu ze strany OSN a OBSE, které pomohou při založení úřadu pro ochranu lidských práv v okrese Gali (to nevítali Abcházové), v dokumentu se dále upozorňuje na nutnost obnovení důvěry občanů a nutnost neporušitelnosti příměří.

OBSE na konferenci donorů v Bruselu dne 14. června roku 2006⁶⁹ oznámilo, že dárcovské země představenému gruzínskému mírovému plánu vyčlenily 10 miliard dolarů. Gruzínská vláda vyjádřila svou připravenost převzít tuto částku a použít ji pro rehabilitační činnost v konfliktních zónách. Na základě této pomoci byl zahájen program hospodářsko-ekonomické obnovy financovaný členskými státy EU a samotnou Gruzii, která do projektů vložila celkovou sumu ve výši 300 000 eur. Projekt byl realizován pod záštitou OBSE. V rámci tohoto programu bylo také možné započít rehabilitační práce jak v gruzínských, tak i v osetinských vesnicích.

Co se týče Abcházie a mírové iniciativy Gruzie směřem k ní, byly stejně intenzivní a aktuální jako v případě regionů Jižní Osetie.

V červnu roku 2006 gruzínská vláda navrhla Abcházii tzv. „cestovní mapu“,⁷⁰ plán zaměřený na absolutní řešení konfliktu. Základními principy tohoto plánu byly⁷¹:

1. Garance široké autonomie pro Abcházii ve federálním státě Gruzie;
2. Zastoupení abchazských představitelů v centrální federální vládě Gruzie;
3. Ochrana a rozvoj abchazského jazyka, kultury a historického dědictví;
4. Návrat uprchlíků do svých domovů;
5. Mírové řešení abchazských konfliktů prostřednictvím dialogu a diskuse

⁶⁸ Jako prostředníka

⁶⁹ Civil Georgia. <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=12838&search=>

⁷⁰ Civil Georgia. <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=12847&search=>

⁷¹ საქართველოს მთარობის ანგარიში. რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ განხორციელებულ სრულ მასშტაბიან აგრესიასთან დაკავშირებით. 2009. გვ.29 : Zpráva gruzínské vlády. V otázce agrese Ruské federace vůči gruzínské republice. 2009. Str. 29

6. Zapojení mezinárodních a regionálních organizací do řešení konfliktů mírovou cestou
7. Pro rozvoj abchazské ekonomiky zavedení dvousměrně koordinovaných hospodářsko - ekonomických projektů.

Dne 25 října roku 2007 odjel gruzínský ministr do Suchumi za účelem řešení konfliktů⁷². Tato návštěva měla za cíl vybudovat důvěru u občanů a zahájit proces dialogu mezi Abcházií a Gruzii.

V březnu roku 2007 poslala gruzínská vláda stranám konfliktu a mezinárodním přátelským stranám memorandum o konečném urovnání konfliktu v regionu Cchinvali a o nezbytných krocích, které jim nabízí k řešení konfliktů: - za podpory OBSE nabídla uskutečnění přímého jednání⁷³, založení speciálního koordinačního centra⁷⁴ pro koordinaci činností ústavně-právních institucí a ekonomicko - rehabilitačních programů;

- při společném řízení tohoto koordinačního centra založení společné policejní stanice v zóně konfliktu⁷⁵, policejní jednotka by byla školená experty z EU;
- plná demilitarizace regionu a zahájení dlouhodobých ekonomických rehabilitačních programů;
- široká autonomie pro region Ckhinvali, při definici a vytvoření práv by pomohla OBSE a Evropská komise.

V dubnu roku 2007 parlament Gruzie přijal zákon o „vytvoření vhodných podmínek“ pro vyřešení konfliktů v bývalém autonomním okrese Olkhi, regionu Jižní Osetie. To

⁷² Civil Georgia. თბილისმა და სოხუმმა ურთიერთობები განახლეს : Tbilisi a Sukhumi obnovily vzájemné vztahy <http://www.civil.ge/geo/article.pp?id-16434&search=>

⁷³ Za účasti EU, USA a Ruska

⁷⁴ Za účasti EU, USA a Ruska

⁷⁵ Na celé bývalé autonomní oblasti Jižní Osetie

mělo dobrý vliv pro krátkodobou územně-administrativní jednotu a pro vytvoření její administrativy.⁷⁶

V zájmu dosažení dohody na základě tohoto zákona vláda zahájila konzultace s místním obyvatelstvem v regionu Ckhinvali, konzultovala se zástupci různých zájmových skupin. Po procesu diskuse s občany a vzhledem k požadavkům o dohodách prezident Saakašvili 10. května roku 2007 vydal vyhlášku⁷⁷, podle níž vznikla dočasná územně-administrativní jednotka a její správa. V čele této nové instituce zasedl bývalý vůdce separatistického hnutí Dimitri Sanakoev.

Dne 24. ledna roku 2008 podle prezidentova nařízení č. 33 byla uvedena v platnost nová funkce ministra: již to nebyla funkce ministra pro řešení konfliktů, ale nově to byl ministr pro reintegraci (reintegrační záležitosti). Jeho hlavním cílem bylo urychlit komplexní politické řešení konfliktů v Abcházii a v regionu Ckhinvali a vytvořit podmínky pro dlouhodobou stabilní situaci v regionu. Pro tento cíl bylo v první řadě nutné zcela zprovoznit interní státní zdroje a posílit vnitřní instituce, čímž by se gruzínská vláda stala silnou a schopnou pro řešení konfliktů v regionech Abcházie a Jižní Osetie. Byly tu ještě zdroje vztahové, dosud nevyužité, ale zachovalé, tj. gruzínsko-osetské a gruzínsko-abchazské vztahové zdroje. Ministr pro reintegraci dokázal rozvinout a uvést do provozu politické a ekonomické příležitosti, které vytvořily mezinárodní organizace a západní partneři, včetně příležitostí od evropského programu, rehabilitačních programů OBSE a Spojených států. Také se vytvořila příležitost zapojení EU do procesu řešení konfliktů v regionech, EU měla převzít roli vůdčího mediátora neboli prostředníka. Toto vše se odráželo v iniciativách a v proslovech ve sféře politické, sociální, kulturní a ekonomické. Podle víry gruzínské vlády měly tyto kroky vytvořit živnou půdu pro dlouhodobé politické vyřešení konfliktů v Abcházii a Jižní Osetii.

V otázkách reintegrace státní ministr Gruzie navrhl k řešení problému formu diskuse, která by probíhala ve třech úrovních: první by byla na úrovni místních vůdců, zástupců separatistického režimu v Ckhinvali a vlády Sanakoeva, další by byla na

⁷⁶ Civil Georgia პარლამენტმა სამხრეთ ოსეთზე კანონპროექტი მესამე მოსმენით მიიღო. : Parliament schválil návrh zákona o Jižní Osetii na třetím jednání <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=15159&search=>

⁷⁷ Která pak byla přijatá gruzínským parlamentem

úrovni Ruska a Gruzie jako subjektů mezinárodního práva a v konfliktu zúčastněných stran, třetí by se týkala OBSE a EU jako mezinárodních a neutrálních mediátorů a prostředníků. Tento nápad ale byl jednoznačně odmítnut jak ze strany ruských představitelů, tak i ze strany separatistických vůdců. Separatisté běžně odmítají komunikovat s gruzínským ministrem ve věci reintegračního procesu.

Dne 28. března 2008 gruzínský prezident představil nové mírové iniciativy, které nabídnul abchazské straně, aby na jejich základě dokázala vyřešit existující konflikt. Nabízel jim:⁷⁸

- širokou politickou reprezentaci, též nově zavedení viceprezidentského postu, který by zaujal představitel Abcházie, nabídka obsahovala také zastoupení v gruzínských ústředních vládních ministerstvech a politických útvarech;
- právo veta v otázkách ústavy Abcházie v souladu s jejími právními otázkami, stejně tak právo veta v otázkách abchazské kultury, kulturního dědictví či v otázkách národního jazyka;
- na území v okrese Gali a v přístavu Ochamchire možnost vzniku volné ekonomické zóny;
- mezinárodní garanci abchazské autonomie a intervenci Ruska jako demokratického prostředníka za účelem mírového řešení konfliktů.

Bez ohledu na nekonečné provokace „loutkových“ představitelů separatistických území a jejich ilegální akce v dubnu roku 2008 gruzínský prezident opět předložil nové návrhy na řešení konfliktu v regionu Ckhinvali. Podle jeho dalšího návrhu byla osetské straně opět nabídnuta široká autonomie, obyvatelům regionu sociální záruky, náhrady a restituce poškozených majetků, svobodné a rovné volby, statut oficiálního jazyka pro osetinský a gruzínský jazyk, televize a rozhlas provozovaný gruzínskou vládou, místně řízený vzdělávací systém, tištěná média, divadla, muzea a kulturní instituce, zjednodušený provoz z Jižní Osetie do Severní Osetie - směrem k Alanii.

⁷⁸ Civil Georgia. Saakashvili outlines Tbilisi's Abkhaz initiatives, 28: March, 2008.
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17473>=

Na jaře roku 2008 gruzínská vláda pod vedením ministra vlády začala projednávat projekt pro reintegraci a začala pracovat na vzniku integrovaných sociálně-ekonomických zón. Vláda separatistům též nabídla vznik volné hospodářské zóny v oblasti Jižní Osetie, která měla být nápomocná při sblížení obyvatel a měla stimulovat regionální hospodářský rozvoj.

Bez ohledu na mnohé iniciativy, návrhy a úsilí z gruzínské strany pozice Ruské federace a separatistického režimu Sokhumi byla tuhá a nekonstruktivní, jejich představitelé důsledně odmítali jakoukoli mírovou nabídku z Gruzie. V červenci roku 2008 také řekli ne plánu pro řešení konfliktů, který představil německý ministr zahraničí F. Walter Steinmeier, tzv. třífázový plán⁷⁹ měl řešit konflikt následujícím přístupem:

Začít s opatřením k budování důvěry u obyvatel, přistoupení k přímým rozhovorům, návrat gruzínských obyvatel do oblasti, kteří byli z Abcházie vyhnáni v roce 1990, obnovení ekonomických projektů a jejich znovufungování, ustavení politického statusu Abcházie.

Poslední pokus k zabránění konfliktu se udál 7. srpna roku 2008. Gruzínský ministr vlády opět odletěl do Ckhinvali k přímému jednání⁸⁰ s vůdci separatistického území, nicméně oni se jednání ani nechtěli zúčastnit, natož přistoupit na mírové řešení, které jim gruzínská strana nabízela.

V momentu vypuknutí války v srpnu roku 2008 gruzínská strana hned oznámila svůj návrh separatistickým vůdcům Abcházie, aby neporušovali dohodu o příměří a nezasahovali do vojenských operací, a tak udrželi celkovou stabilitu a mír v gruzínsko-abchazské oblasti konfliktu. Bez ohledu na návrh gruzínské strany abchazská „loutková“ vláda poslechla rozkazy z Ruska a splnila úkol, tj. napadla gruzínskou policejní jednotku nacházející se v Horní Abcházii. Tímto krokem byla porušena moskevská dohoda o příměří z roku 1994.

⁷⁹ Civil Georgia: Abkhaz leader says German plan unacceptable, 18 July, 2008.
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=18812&search=Steinmair%20in%20Gali>(accessed 12 September, 2009).

⁸⁰ Civil Georgia თემურ იაკობაშვილი მარატ კულახმეტოვს შეხვდა.: Temur Iakobashvili se setkal s Maratem Kulakhmetovem
<http://www.civil.ge/geo/article.php.id=18950&search=>

Rusko se začalo připravovat na velké vojenské operace. To je patrné z prohlášení ruského prezidenta Dimitrije Medvěděva z 16. dubna 2008, kdy Medvěděv vydal zvláštní dekret ustavující zvláštní vztahy mezi Jižní Osetií a Abcházíí⁸¹, předtím byla nucená pod záštitou SNS toto usnesení opustit.⁸²

Roku 2008 Rusko zahájilo rozsáhlé armádní cvičení nazvané cvičení „Kavkaz“-2008⁸³, kterého se účastnilo 8000 vojáků. Toto vojenské cvičení bylo dokončeno 3. srpna 2008.

Bohužel, navrhovaná dohoda o mírovém řešení konfliktů z gruzínské strany nebyla akceptovaná, ani snahy dojít k nějakému oboustrannému kompromisu nepřinesly žádné výsledky. „Loutkový“ separatistický režim opírající se o ruskou podporu si nakonec vybral cestu vojenské konfrontace.

⁸¹ Tato rezoluce CIS zakazuje jakékoli zemi působení v Abcházii za účelem ekonomického či jiného obchodu, stejně jako zakazuje import zbraní. Viz. „1996 CIS Treaty on Abkhazia Sanctions“, Civil Georgia, March 7, 2008, <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=17293>=

⁸² Civil Georgia. „Russian Foreign Ministry’s Statement on Putin’s Instruction to Boost Ties with Abkhazia and South Ossetia.“ <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=1759&search=>

⁸³ Russia Holds Military Exercises in the North Caucasus“, North Caucasus Weekly, Volumes, issue 128, The Jamestown Foundation, July 17, 2008. http://www.Jamestown.org/Chechnya_weekly/article.php?articleid=2374316

3. Válka

3.1. Srpnová válka

Válka začala v srpnu 2008, vyhlásila ji gruzínská armádní divize separatistům v Jižní Osetii, kteří měli za zády obrovskou armádní podporu z Ruska. Válku Gruzie vyhlásila z důvodu několikadenní neutichající dělostřelecké palby ze strany osetinských domorodců.

Dne 7. srpna Gruzie zahájila vojenskou operaci, aby obsadila město Cchinvali. Další den Rusko, které mělo své vlastní mírové síly v regionu, v reakci na gruzínský útok ještě posílilo region dalšími vojáky a těžkou vojenskou technikou, a začalo vojenským zásahem do gruzínského vojenského tábora.⁸⁴ Paralelně začalo Rusko bombardování i dalších gruzínských regionů.

Dne 9. srpna ruské a abchazské vojenské síly otevřely druhou frontu útokem v soustěse Kodori.

Intenzivní boje probíhaly od 8. do 10. srpna, a to na všech frontách.

Ruský prezident Dmitrij Medveděv prohlašuje: „jsem povinen chránit své vlastní občany všude“.⁸⁵

Rusko proti Gruzii, proti obydleným osadám a městské infrastruktuře používá pozemní, vzdušné, námořní a raketové síly. Kromě toho hackeři útočí na gruzínské internetové zdroje, jak na vnitřní, tak i na ty vně země.⁸⁶ Areál ruských vojenských

⁸⁴ Civil Georgia. სამარო მოქმედებები ცხინვალსი მისადგომებთან მიმდინარეობს: Vojenské akce v Ckhinvali probíhají v blízkosti hranic http://w.civil.ge/geo/article.php?id=18968*search=

⁸⁵ Civil Georgia. მედვედევ – ვალდებული ვარ დავიცვა რუსეთის მოქალაქეები: Medveděv-Jsem nucen chránit občany Ruska <http://www.civil.ge/geo/article.php?id>

⁸⁶ Autoři projektu Grey Goose dospěli k závěru, že pokud připustíme možnost, že ruská vláda se zúčastnila kybernetických útoků během července a srpna roku 2008 na webových stránkách gruzínské vlády, pak existují přímé důkazy, které prokazují předem velkou připravenost GRU/FSB, vysokou možnost řízení a využití prostředků Nashi a fenoménu Crowdsourcingu za účelem realizace strategické, předem naplánované intervence. Viz. Project Grey Goose Phase II Report: The Evolving State of Cyber Warfare, March 20. 2009

zásahů přesahuje oblast konfliktních zón, bombardují se i další města včetně hlavního města Tbilisi.⁸⁷

Ve stejné době začíná mobilizace mezinárodního společenství. Díky předsedovi EU a francouzskému prezidentu Nicolasi Sarkozymu se situace trochu zklidní a zneprátelené strany se dne 12. srpna dohodnou o příměří.⁸⁸ Dokument Gruzie podepisuje v Tbilisi dne 15. srpna,⁸⁹ Rusko pak až 16. srpna v Moskvě.⁹⁰ Šestibodový plán dohody obsahoval následující:

1. Nepoužití sil;
2. Kompletní odstranění jakékoli vojenské konfrontace
3. Volnou cestu pro zajištění dodávek humanitární pomoci;
4. Obnovení dřívějšího rozmístění gruzínských vojsk v konfliktních zónách;
5. Navrácení ruských ozbrojených sil na pozice před vypuknutím války a zmenšení jejich počtu. Jelikož před zpracováním mezinárodních mechanismů byly ruské mírové jednotky posíleny o další jednotky kvůli dodatečnému bezpečnostnímu opatření.
6. Jednání na mezinárodní úrovni o budoucím statusu Jižní Osetie a Abcházie, o zajištění jejich dlouhodobého bezpečného soužití.

Už 12. srpna ruský prezident Dimitrij Medvěděv nařídil vyhlásit příměří, ale přestřelky a bombardování ještě nebyly zastaveny. Teprve po podpisu dohody o příměří, tj. 16. srpna Rusko částečně stáhlo vlastní vojenské síly z oblastí Samegrelo a Shida

⁸⁷ საქართველოს მთარობის ანგარიში. რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ განხორციელებულ სრულ მასშტაბიან აგრესიასთან დაკავშირებით. 2009. გვ.42 : Zpráva gruzínské vlády. V otázce agrese Ruské federace vůči gruzínské republice. 2009. Str. 42

⁸⁸ Civil Georgia. ექვსპუნქტიანი გეგმა: Šestibodový plán
<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19157&search=>

⁸⁹ Civil Georgia. საკაშვილია ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმებას მოაწერა ხელი: Saakashvili podepsal dohodu o příměří <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19165&search=>

⁹⁰ Civil Georgia. მედვედევა ხელი მოაწერა ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმებას: Medvedev podepsal dohodu o příměří <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19173&search=>

Kartli. Nicméně i když Rusko vojska částečně stáhlo, zároveň také vytvořilo nárazníkové zóny podél hranic Abcházie a Jižní Osetie.⁹¹

Dne 26. srpna 2008 Rusko uznalo nezávislost Jižní Osetie a Abcházie. Jako vysvětlení této skutečnosti předložilo falešná obvinění proti Gruzii, jako tvrzení, že gruzínská vláda se připravuje na provedení genocidy v těchto dvou oblastech.⁹² Rusko také prohlašovalo, že Ruská federace bude svoje občany chránit „kdykoli a kdekoli“.⁹³ Prezident Medvěděv řekl, že pro Rusko, stejně jako pro jakýkoli jiný stát, existují tzv. regiony zvláštních zájmů, kde se nachází země udržující přátelský vztah s Ruskem.⁹⁴ Na otázku, zda za takové zájmové regiony považuje především státy hraniční, sousedící s Ruskem, řekl: „To je hraniční region, ale ne jenom.“⁹⁵ Gruzie byla jednoznačně součástí této definice bez ohledu na její přání.⁹⁶

Rusko dokončilo stahování zbylých vojsk z ostatních zón 8. října, ale i dnes stojí posílené ruské vojenské posádky na území Abcházie a Jižní Osetie.⁹⁷

Spojené státy a EU celou dobu vyzývaly Rusko a Gruzii k mírovému řešení a též podporovaly a nadále podporují územní celistvost Gruzie.

Rada Evropy poukazovala na nutnost bezpodmínečného příměří.⁹⁸

Vojenská aliance NATO trvala na příměří a vyzývala obě země k jednání.⁹⁹

⁹¹ K 5. září 2008 ruská armáda již měla otevřených skoro 30 kontrolních přechodových zón. Je třeba poznamenat, že do podpisu příměří ani jedna z nich neexistovala, byly umístěny mimo tzv. „bezpečné oblasti“, tj. nacházely se přímo na územích Jižní Osetie a Abcházie.

⁹² Medvedev's Statement on South Ossetia and Abkhazia"-New York Times. 26.08.2008.

<http://www.nytimes.com/2008/08/27/world/europe/27/medvedev.htm>

⁹³ Ix.dimitri medvedevis satelevizo interviu ruseTis pirvel arxe, NTV-sadmi, 31 agvisto, 2008.

⁹⁴ Ix.dimitri medvedevis satelevizo interviu ruseTis pirvel arxe, NTV-sadmi, 31 agvisto, 2008.

⁹⁵ Ix.dimitri medvedevis satelevizo interviu ruseTis pirvel arxe, NTV-sadmi, 31 agvisto, 2008.

⁹⁶ Asmus, Roland D., Malá válka, která šokovala svět (vydala Státní univerzita Ilji). 2010. str. 231

⁹⁷ Ale též i na územích, které před válkou kontrolovala Gruzie.

⁹⁸ Civil Georgia ევროპის საბჭო, საპარლამენტო ასამბლეა ცეცხლის უპირობო შეწყვეტისაკენ მოუწოდებენ: Parlamentní shromáždění Rady Evropy upozorňuje na nutnost bezpodmínečného příměří <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=18985&search=>

⁹⁹ Civil Georgia. ნატო ცეცხლის შეწყვეტისა და პირდაპირი მოლაპარაკებებისაკენ

მოუწოდებს: Nato volá po příměří a po přímém jednání

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=18987&search=>

Gruzínská ekonomika utrpěla vážné škody v důsledku ruské agrese, což je zejména patrné na škodách ve sféře vojenské, občanské, dopravní a v dalších infrastrukturních sférách. Kromě toho stovky lidí zůstaly bez domova a vznikly nové problémy s uprchlíky, s nezaměstnaností a snížil se také příliv zahraničních investic do země. Na konferenci donorů pro rok 2008 předložené předběžné zprávy naznačují, že tempo hospodářského růstu od války kleslo z 9% na 3,5%.¹⁰⁰

¹⁰⁰ საქართველოს მთავრობის ანგარიში. რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ განხორციელებულ სრულ მასშტაბიან აგრესიასთან დაკავშირებით. 2009. გვ.50: Zpráva gruzínské vlády. V otázce agrese Ruské federace vůči gruzínské republice. 2009. str. 50

3.2. Reakce Mezinárodního společenství na ruskou agresi

V moderní době bylo takové chování z ruské strany opravdu nečekané. Troufnu si říct, že byl překvapen celý svět. Události ze srpna roku 2008 ještě lépe odkryly pravou tvář ruského záměru, bylo jasné, že Rusko se za tzv. mírotvorce a prostředníka neboli mediátora v konfliktních oblastech jen vydává.

Pro Mezinárodní společenství bylo jasné, že v Gruzii nejsou „vnitřní konflikty“, ale že se tu především jedná o okupaci a anexi země ze strany Ruské federace. Rada Evropy ve své rezoluci č. N 163 z roku 2008 jasně uvádí, že v srpnu 2008 došlo ze strany Ruské federace k okupaci značné části důležitého gruzínského území, stejně jako k útokům na ekonomickou a strategickou infrastrukturu země. Takové chování je vnímáno jako porušení suverenity gruzínského státu, a též to určitým způsobem znamená i porušení statusu Rady Evropy a EU, či pokus o rozšíření ruského vlivu v blízkém zahraničí.¹⁰¹

Od začátku války situaci, která probíhala v Gruzii, zahraniční tisk hojně prezentoval po celém světě. Téměř žádná z hlav států a žádná z demokratických zemí nezůstaly k událostem lhostejné. Většina odsoudila takový zásah ruských vojenských jednotek a vyzývala Rusko k podpisu příměří a k okamžitému stažení jednotek ze země. Do Tbilisi nepřestávaly jezdit politické návštěvy, jezdili sem nejvyšší představitelé Evropy a Spojených států, kteří gruzínské vládě a společnosti vyjadřovali svoji podporu.

Každý z předních světových států jasně vyjádřil svou podporu Gruzii, ale žádný z nich se kladně nevyjádřil k rozhodnutí gruzínského prezidenta Michaila Saakašviliho zapojit se do konfliktů na hranicích a zaútočit na separatistické území. Spojené státy americké prohlásily ruský útok za „nepříměřený“ a gruzínské rozhodnutí zaútočit nazvaly velkou „chybou“.¹⁰²

Po srpnové válce EU a NATO přerušily veškeré vztahy s Ruskem do té doby, než Rusko splní všechny podmínky dohodnuté mezi Sarkozym a Medveděvem.

¹⁰¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/CS_PESC%202008_int.pdf str.16

¹⁰² Ministryně zahraničních věcí USA Condoleezza Riceová diplomaticky označila ruské jednání za „předem promyšlené“. Viz řeč C. Riceové pronesená ve Washingtonu, v hotelu Myflower: <http://2001-2009.state.gov/secretary/rm/2008/09/109954.html>.

3.3. Poválečné období

Přední světoví představitelé měli po srpnové válce přijmout nezbytná politická opatření: na jedné straně měli určit závažné sankce proti Rusku, aby ho donutili splnit své závazky ve vztahu ke Gruzii, což by nejspíš vedlo k izolaci Ruské federace a následně i k narušení mezinárodní bezpečnosti; na druhou stranu, jak je zřejmé, spolupráce s Ruskem představuje nutnost téměř pro celý svět, žádná mezinárodní spolupráce ve světovém měřítku se bez spolupráce s ním neobejde, proto bylo nutné přivířit oči a tzv. zakonzervovat gruzínské události a s nimi spojené problémy. Mezinárodní společenství se „rozhodlo“ nadále spolupracovat s Ruskem, což má jasně pochopitelné následující příčiny: evropské finanční vazby s Ruskem a nové rozhodnutí Spojených států - rozhodnutí Obamovy vlády opustit starou Bushovu administrativu zahraniční politiky a obnovení tzv. „reset“ politiky (reset policy) s Ruskem.

Nová „reset“ politika Spojených států vyvolala v „realistech“ pocit nihilismu, že Spojené státy pro zachování stabilních a dobrých vztahů s velkými velmocemi obětovaly zájmy malých zemí a Gruzie se stala předmětem jejich zájmového obchodu.

Odborník Andro Barnovi v jednom ze svých rozhovorů charakterizuje vztah mezi USA, Ruskem a Gruzii takto:

„აშშ-სა და რუსეთს შორის გადატვირთვის პოლიტიკა მიმდინარეობს. ობამა-მედვედევის ერთობლივ კონფერენციაზე საქართველოს საკითხში მათ შორის აზრთა სხვადასხვაობა ღიად დაფიქსირდა. კონფერენციის დასრულებისთანავე თეთრმა სახლმა გაავრცელა თავისი ოფიციალური პოზიცია საქართველოსთან დაკავშირებით, სადაც ნახსენებია სიტყვა „ოკუპაცია“ ეს კი, ჩვენს ოკუპირებულ ტერიტორიებთან დაკავშირებულ რეალობაში ძალიან სერიოზული სიახლეა. აშშ რუსეთს ღიად უფიქსირებს, რომ ვაშინგტონს სურს მოსკოვთან თანამშრომლობა, დგამს კონკრეტულ სერიოზულ ნაბიჯებს ორმხრივი ურთიერთობების თანამშრომლობისათვის, მაგრამ პირდაპირ ეუბნება, რომ აშშ-რუსეთის თანამშრომლობა

შეიძლება შეწყდეს კიდევ, თუ რუსეთი საქართველოსთან მიმართებაში დესტრუქციულ ნაბიჯებს გადადგამს.¹⁰³

„Mezi Spojenými státy a Ruskem existuje „reset“ politika. Na konferenci, kde se setkal Obama s ruským prezidentem Medveděvem, byly jasně zaznamenané názorové rozdíly v otázce Gruzie. Po konferenci Bílý dům vydal své oficiální stanovisko k událostem v Gruzii, kde je použito slovo „okupace“, to je pro naše okupované území velmi závažná zpráva. Spojené státy otevřeně prohlašují, že Washington si přeje spolupracovat s Moskvou, také podniká všechny potřebné kroky pro vzájemnou bilaterální spolupráci, ale přímo též prohlašuje, že tato americko-ruská spolupráce může být přerušena v případě, že Rusko podnikne další destruktivní kroky ve vztahu s Gruzii.“¹⁰⁴

Reakci Mezinárodního společenství na rusko-gruzínskou válku lze označit jak za efektivní, tak i za neefektivní. Efektivita se projevuje v tom, že nezávislost Abcházie a Jižní Osetie neuznala žádná země.¹⁰⁵ To je právě zásluhou Spojených států a zemí Evropské unie.

Neefektivita je pak vidět v neschopnosti uložit Rusku přísnější sankce, i když to nebylo možné, aby nebyla porušena mezinárodní bezpečnost. Obamova administrativa věří, že zapojení Ruska do mezinárodního řetězce přinese výsledky, kdežto uložení sankcí a jeho izolace naopak může situaci zhoršit, a to dokonce i na mezinárodním poli.

Spojené státy i EU v následujících letech po válce často vysílaly své představitele na vizitu do Gruzie. Jednou z nejdůležitějších vizit byla návštěva Hillary Clintonové, státního tajemníka Spojených států.

Gruzínští politologové posoudili výsledky těchto návštěv následujícím způsobem. Nika Chitadze řekl, že ústupek ze strany Spojených států¹⁰⁶ pochopilo Rusko jako jejich slabost, a proto se teď USA snaží o mnohem tvrdší politiku.¹⁰⁷

¹⁰³ <http://www.stand.ge/index.php?page=11&lang=geo&content=211>

¹⁰⁴ Vlastní překlad odkazu č. 83

¹⁰⁵ Kromě třech států: Nauru, Nikaraguy a Venezuely, nepočítaje Rusko.

¹⁰⁶ Myslí se tím „reset“ politika mezi USA a Ruskem

¹⁰⁷ <http://www.ghn.ge/index.php> 21:26 - 05.07.10

Návštěva hlavního tajemníka USA je pro Gruzii velmi důležitá, protože se ještě jednou potvrdilo, že americké geopolitické a geostrategické zájmy v oblasti jižního Kavkazu a Gruzie jsou stále aktuální. Přestože mezi Washingtonem a Moskvou pánují přátelštější vztahy, je zřejmé, že Spojené státy nemají v úmyslu opustit Gruzii, naopak jsou připravené pomáhat jí různými prostředky. Mám na mysli především pomoc při deokupaci země a hospodářsko-ekonomickou pomoc. Návštěva Hillary Clintonové byla pro Gruzii velmi důležitá také proto, že ve své řeči Clintonová užila slova „okupace“. To pro Gruzii znamená, že USA vnímá Rusko jako okupanta, který vstoupil na území Gruzie a porušil její suverenitu.

Opět podle posudku Niky Chitadzeho USA prý velmi realisticky posuzují události a jejich vývoj v Gruzii. Poté co Spojené státy podnikly kroky ke kompromisu, například v otázce protiraketových systémů, či iránského jaderného programu, Moskva tyto kroky považovala za slabost a strach USA. Proto cílem Spojených států je dělat tvrdší politiku vůči Rusku. To je i důvod, proč termín „okupace“ užila Hillary Clintonová při své návštěvě Gruzie, tímto způsobem USA vyvíjela diplomatický tlak na Rusko.

Prohlášení Spojených států amerických, že zárukou pro vyřešení konfliktů v Gruzii je obnovení sociálně-ekonomických a demokratických institucí znamená, že by Gruzie měla očekávat, že se podpora od Spojených států nadále zvýší a bude se dále rozvíjet.

Rada bezpečnosti OSN po vypuknutí konfliktů mezi Ruskem a Gruzii, v období od 8. do 28. srpna 2008, šestkrát svolala zvláštní zasedání, ale bohužel 19. srpna (9429) a 28. srpna (9438) se nezdařilo přijetí usnesení, jelikož Rusko využilo svého práva veta.

Dne 1. září 2008 se v Bruselu sešli ministři EU, kde činy Ruska prohlásili za nepřiměřené. Ministři odsoudili jednostranné rozhodnutí Ruska a jeho uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie a vyzvali všechny členské státy EU, aby neuznávali nezávislost těchto separatistických oblastí. V dokumentu, který byl přijat v Bruselu, se uznává svrchovanost, nezávislost a respektuje se územní celistvost Gruzie. Ministři vyzvali Rusko, aby dodrželo šestibodovou dohodu prezidenta Sarkozyho a aby obnovi-

lo předválečné rozmístění svých vojenských jednotek. V dokumentu ministři vyjadřují naději, že Rusko bude spolupracovat a nezvolí cestu izolace.

Několik setkání se konalo i v Ženevě v letech 2009-2010, kde hlavním tématem diskuze bylo hledání mechanismu pro bezpečnost a stabilitu v konfliktních regionech.

Dne 2. října 2008 Evropský parlament přijímá rezoluci #1633, která charakterizuje Rusko jako agresora a dále říká, že uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie bylo, je a bude jasným porušením mezinárodního práva. Usnesení zdůrazňuje, že v oblasti konfliktu ruští mírotvorci projeví neschopnost chránit životy občanů a jejich majetek.

Pro realizaci shora uvedeného usnesení Evropský parlament přijal ještě další tři rezoluce, ve kterých se opět zdůrazňují závazky, které Ruská federace nedodržela, odsuzuje se zde Rusko za nemandátní rozmístění svých ozbrojených sil a vojenských základů v separatistických územích, v Jižní Osetii a Abcházii, ale i ve vesnicích pod patronátem gruzínské vlády. Vyjadřuje se zde nesouhlas s útoky na gruzínskou policii, jsou zde zaznamenány a odsouzeny etnické čistky Gruzínců v Jižní Osetii, porušování lidských práv, pronásledování gruzínského jazyka, povinná certifikace, omezení a zákaz vstupu do regionů pro zahraniční média.

V prosinci 2008 Evropská unie za účelem „studie konfliktů a jejich vývoje“ v regionech ustavuje misi, jehož předsedou se v Tbilisi stává švýcarský diplomat Q. Heidi Tagliavini.¹⁰⁸

Vysoký komisař OBSE pro národnostní menšiny dne 14. dubna 2009 v Haagu pronesl naléhavé prohlášení. Oslovil abchazskou, de facto nezávislou vládu, aby zastavila tlak na gruzínské obyvatelstvo v regionu Gali, zejména aby přestala s omezováním jejich práv na vzdělání, s nuceným odvodem Gruzínců do Abchazské armády a s omezením svobodného a volného pohybu.

Fakta o porušování lidských práv jsou uvedena i v tlusté zprávě „Human Rights Watch“¹⁰⁹ V ní se potvrzuje použití kazetových bomb, a to jak ruskou, tak

¹⁰⁸ O tomto faktu poprvé veřejně mluví gruzínský prezident Mikheil Saakashvili

¹⁰⁹ Georgia War: auditing the damage. <http://www.opendemocracacy.net/article/war-in-georgia-auditing-the-damage.January 30, 2009>.

i gruzínskou stranou. Ačkoliv Moskva popírala použití těchto zbraní, Human Rights Watch přesto disponuje řadou důkazů, které užití těchto bomb ruskými ozbrojenými silami potvrzují. Též se potvrdilo, že ruská strana tyto bomby vhažovala do civilních oblastí, což jednoznačně znamená porušení mezinárodního humanitárního práva. Existují i důkazy, které prokazují, že také Gruzie vhažovala kazetové bomby do civilní oblasti, a to konkrétně do oblasti Verkhni Gorodoki, přilehlé k městu Cchinvali. Tyto prokazatelné důkazy také nevyklučují neúmyslnost použití bomb v této oblasti, jelikož zde bylo objeveno velké množství nevybuchlých bomb. Gruzínská strana navíc vyjádřila svou plnou připravenost vést vyšetřování pro zjištění pravdy v otázce kazetových bomb, ruská strana pak naopak vyšetřování kategoricky odmítala.¹¹⁰

Mezinárodní společenství jednoznačně uznává nutnost mezinárodního monitorování okupovaných oblastí, především pak tzv. „nárazníkových zón“. Rusko ale všemi silami usiluje o to, aby se do těchto oblastí nedostaly monitorovací mise mezinárodních organizací. Snaží se blokovat veškerá rozhodnutí Rady bezpečnosti týkající se mezinárodního monitoringu těchto oblastí. Ruská federace 4. prosince 2008 v Helsinkách na zasedání ministerské rady OBSE zcela blokovala prodloužení mandátu OBSE.¹¹¹ Dne 15. června 2009 pak Ruská federace pozastavila na základě svého práva veta šestnáctiletou monitorovací misi OSN v Gruzii.¹¹² Jako důvod uvedla skutečnost, že již sama nepodporuje územní celistvost Gruzie. Tento fakt znovu dokazuje, že Rusko dělá vše pro to, aby přehlíželo a obcházel mezinárodní normy a uskutečnilo okupaci sousedního suverénního státu.

Po srpnové válce se v Gruzii ustanovila nová monitorovací mise. Pozorovací mise EU v Gruzii zahájila svoji činnost 1. října 2008. Rozhodnutí o nutnosti této mise bylo přijato dne 15. září 2008 v šestibodovém mírovém plánu (12. srpna) a podle znění pozdějších předpisů (8. září). Mise se účastní přes 200 tzv. pozorovatelů monitorujících situaci na celém území Gruzie.¹¹³

¹¹⁰ „Georgia: More Cluster Bomb Damage Than Reported,” Human Rights Watch, November 4, 2008

¹¹¹ აგვისტოს ომამდე ეუთო საკმარისად აფრთხილებდა – ეუთოს გენერალური : Před srpnovou válkou OBSE dostatečně varovala - generální ředitel OBSE
<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=20148&search=>

¹¹² Civil Georgia რუსეთმა საქართველოში გაეროს მისიის გაგრძელება დაბლოკა. : Rusko v Gruzii zablokovalo misi OSN <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=21372&search=>

¹¹³ Celkové složení je 388 mužů (340 cizinců a 48 místních), z toho je 226 pozorovatelů

Monitorovací mise EU v Gruzii má velký politický význam pro zemi, a to navzdory skutečnosti, že nemůže řádně plnit slíbené kroky z důvodu ruského blokování a zákazu vstupu do okupovaných oblastí. V současné době není mandátem mise předpoklad její funkce jako policie nebo mírového funkcionáře. Pro Gruzii by bylo ale mnohem přínosnější, kdyby mise fungovala s funkcí policie.

Další podpora od mezinárodního společenství přišla v říjnu 2008, kdy na bruselské konferenci dárců (donorů) vyjádřili bezprecedentní podporu Gruzii a poskytli jí přibližně 4,5 miliardy dolarů pro přesídlení desetitisíců uprchlíků, obnovu zničené infrastruktury a pro posílení hospodářsko-ekonomického sektoru.¹¹⁴

Dne 4. března 2009 Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva (Benátská komise) potvrdila, že přítomnost ozbrojených sil jakéhokoli státu na území Gruzie bez dobrovolného souhlasu gruzínské vlády se považuje za okupaci území a za porušení státní suverenity.

¹¹⁴ Civil Georgia დონორები საქართველოსთვის 4,5 მილიარდ დოლარს გამოყოფენ. : Donoři pro Gruzii vyčleňují 4,5 milionovou částku v USD
<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=1982&search=>

4. Idea dialogu

Po Gruzínsko-ruské válce v srpnu 2008 se všichni přesvědčili, že neexistuje žádná alternativa k dialogu, a že je třeba, aby oba státy zasedly k jednacímu stolu. Nicméně Rusko nikdy nevítko tento nápad zahájit jednání a vždy se snažilo zasedání vyhnout.

Dne 8. července 2010 Sergej Lavrov, ruský ministr zahraničí, v rozhovoru pro ruský televizní kanál „Mír“ prohlásil, že „i při absenci přímých diplomatických styků, zatímco ruské zájmy v Gruzii a gruzínské v Rusku se vyřizují prostřednictvím Švýcarska, jsme i přesto připraveni pro zavedení běžného kontaktu a normální komunikace. Oba národy, jak ruský, tak i gruzínský, mají o obnovení přímých diplomatických kontaktů velký zájem. Jsme bratrské národy, pro které je nepřátelství nemyslitelné, ale gruzínský prezident Michail Saakašvili dělá vše pro to, aby toho bohužel dosáhnul.“ Ruský prezident na druhou stranu řekl, že nebude komunikovat s vládou Saakašviliho a napjatý vztah mezi Ruskem a Gruzii bude trvat tak dlouho, dokud Saakašviliho vláda nebude vyměněna.

K shora zmíněnému faktu je zajímavá myšlenka politického experta Andro Barnova. Barnov prohlašuje, že:

„ფაქტია, იგი ვერ იტყოდა, რომ რუსეთს ნატო-ს გაფართოების შეეშინდა და ამის გამო პატარა ქვეყნის ტერიტორიები დაიპყრო. მიტომ რუსეთს აკვიატებული აქვს „საკავშილის ფაქტორის“ მომიზეზება, რომ ვითომ თავი იმართლოს და საქართველოს საკითხს მაინცდამაინც არ ჩაუღრმვდნენ.“¹¹⁵

„Faktem je, že on¹¹⁶ nemohl přiznat, že se Rusko leklo rozšiřujícího se vlivu NATO, a tak ze strachu raději zaútočilo na malé území a dobylo jej. Proto Rusko neustále poukazuje na „Saakašviliho faktor“ a jeho vinu, aby se samo mohlo ospravedlnit a do gruzínské otázky nezaprobousilo hlouběji.“¹¹⁷

Dne 23. listopadu 2010 pronesl řeč před zasedáním Evropské rady ve Štrasburku gruzínský prezident Michail Saakašvili. To byl krok Gruzie směrem k Moskvě. Mi-

¹¹⁵ <http://barnovi.blogspot.cz/> 20100811

¹¹⁶ Má na mysli ruského prezidenta Dmitrije Medveděva

¹¹⁷ Vlastní překlad z gruzínského jazyka, poznámky č. 95

chail Saakašvili v rozhovoru pro francouzský časopis „Le Figaro“ uvádí, že na jakémkoli místě a bez jakýchkoli podmínek je třeba zahájit dialog s Ruskem, jelikož je vyloučené, aby se Moskva a Tbilisi navzájem ignorovaly. Ignorace je nemožná už jen vzhledem k zeměpisné poloze obou zemí.¹¹⁸

Územní blízkost je opravdu velmi důležitým faktorem, zásadním pro dobrý vztah obou zemí. Bezprostřední sousedé vždy představují větší nebezpečí než země nehraniční a odlehlé. V mezinárodní politice vzdálenost a sousedství mají velký, někdy i zásadní význam; silná velmoc nacházející se vedle slabé země se nemusí nutně chovat agresivně vůči ní, nicméně i přesto je jasné, že její slabší soused nebude mít nikdy klidný spánek.¹¹⁹

Zrodila se idea nutnosti dialogu mezi Ruskem a Gruzii. Političtí experti mají různé názory na tento dialog, nicméně všichni vesměs začátek dialogu uvítali, jelikož se diskuze jeví jako nejlepší způsob jak vyřešit tento konflikt klidnou, nevojenskou cestou.

„მართლაც არ გამოირიცხება მზადყოფნა რუსეთ საქართველოს შორის დიალოგისათვის, რომლის მიზანი მხოლოდ დიალოგი იქნება. შედეგიანობის რეალობა, სამწუხაროდ, დაბალია” – ამბობს რამაზ საყვარელიძე.¹²⁰

„Nelze opravdu vyloučit připravenost k dialogu mezi Ruskem a Gruzii, jejímž cílem je pouze diskuze. Její reálná účinnost je ale bohužel nízká,“ říká Ramaz Sakvarelidze.¹²¹

Soso Tsiskarishvili prohlásil, že pokus zahájit diskuzi je patrný jak z gruzínské, tak i z ruské strany, jak je i vidět na prohlášeních obou států na různých mezinárodních shromážděních. Podle jeho názoru se tento pokus zrodil z neklidu a obav Západu

¹¹⁸ <http://www.leFigaro.fr/international/2010/11/22//01003-20101122ARTFIG00562-la-president-georgien-ter-La-president-georgien-tend-la-main-a-Moscou>.

¹¹⁹ ალექსანდრე რონდელი. საერთაშორისო ურთიერთობები. თბილისი 2006. გვ.158: Rondel A., Mezinárodní vztahy. Tbilisi. 2006. str. 158

¹²⁰ <http://www.ghn.ge.9630.html>

¹²¹ Vlastní překlad poznámky č. 100

a z faktu, že vztah Ruska a Gruzie se dostal do nepříjemné patové situace. Postoj Západu staví jak Rusko, tak i Gruzii do nepříjemné pozice.¹²²

Jak uvedl Ramaz Sakvarelidze, pro obě strany je velmi vhodné započít diskuzi a jednání. Ruskou stranu viní všechny mezinárodní organizace a světoví politici z toho, že obsadilo a anektovalo území. Chování ruské vlády odsoudili na všech zahraničních jednáních.

Dále Sakvarelidze prohlašuje, že nejdůležitějším partnerem na mezinárodní scéně jak pro Rusko, tak i pro Gruzii jsou Spojené státy americké. Aktuálním politickým programem USA je „reset“ politika, tj. politika klidných a mírových vztahů, proto pokud Rusko a Gruzie plánují navázat spolupráci s USA, musí prokázat, že konflikt, který mezi nimi existuje, se pokouší řešit a zcela likvidovat, aby tak dokázaly, že jsou připravené obnovit mír a přátelské vztahy.

Gruzínský politolog Gogi Khutsishvili naopak říká, že ani gruzínská vláda není připravena začít dialog s Ruskem, natož pak Rusko. Proto rozhodnutí zahájit diskuzi je pro oba státy velmi bolestivým krokem. Podle jeho názoru oba státy vyjádřily svůj souhlas začít dialog jen na základě mezinárodního tlaku, na základě vnější světové vedoucí síly, jakým jsou Spojené státy a Evropská unie. USA mají v této otázce podle Khutsishviliho zvláštní roli, jelikož jejich politika se už nezaměřuje na izolaci Ruska, jako tomu byl v době Bushovy vlády. Podle Khutsishviliho slov, na pozadí „exportní“ politiky, Spojené státy a západní Evropa se snaží udržet konstruktivní vztah s Ruskem, aby ho tak zapojily do různých procesů a ono se stalo odpovědné za své činy a jednání a bylo víc otevřené vztahům s ostatními zeměmi.

„ყველა ჩვენი მოკავშირე, გარდა ბალტიისპირეთის ქვეყნებისა, გვეუბნება რომ საჭიროა დიალოგის დაწყება. ამიტომ უცხოეთის დასანახად რუსეთი და საქართველო მზად არიან.“¹²³

„Všichni naši spojenci, s výjimkou pobaltských států, nám říkají, že je třeba zahájit dialog. A proto pro zahraniční svět Rusko a Gruzie ukazují, že jsou připravené.“¹²⁴

¹²² <http://www.ghn.ge.18842.html>

¹²³ <http://www.ghn.ge.9630.html>

¹²⁴ Vlastní překlad poznámky č. 103

Politolog Tsiskarishvili si myslí, že je důležité, aby byl nějaký stát prostředníkem v dialogu mezi Ruskem a Gruzii, jelikož si jen těžko dokáže představit, že by byl dialog mezi nimi produktivní bez zásahu aspoň jedné autority z mezinárodní organizace či světového politika. Smysl dialogu je nepředstavitelný bez takové autority, která by řídila a kontrolovala program jednání.

Podle odborníka má Gruzie strach z vlastních iniciativ. Měla by více upozorňovat na jednotlivé problémy v zónách konfliktu, tj. v Cchinvali a Suchumi, rozdělovat je a vytvářet samostatnou strategii po každý region zvlášť. Tyto konflikty nemají všechny stejný charakter a důvody, a proto není možné je regulovat jedním plánem. Je nutné brát v úvahu vedle individuálního charakteru konfliktů i postoj, náladu a rozpoložení obyvatelstva Jižní Osetie a Abcházie. Je třeba, aby si Gruzie uvědomila, že oni se mohou stát součástí Gruzie a jejími občany jen tehdy, pokud sami budou chtít. Podle Tsiskarishviliho by se měla Gruzie nad shora uvedenou větou dobře zamyslet a měla by pochopit, že pokud chce problém vyřešit mírovou cestou, je třeba nejen o tom mluvit, ale i začít vše opravdu řešit.

Podle Ramaze Sakvarlidzeho to, proč má Gruzie zájem řešit problém na základě jednání s Ruskem je jasné - dialog pro Gruzii znamená politickou motivaci ke zmírnění konfliktu a začátek rozhovoru o sjednocení země. Rusko nyní každý měsíc platí miliony na ekonomický a hospodářský chod Abcházie a Jižní Osetie. Tato teritoria pro Rusko zajisté znamenají ekonomickou zátěž. Kromě této ekonomické zátěže čelí Rusko i velké politické tíži.

Ramaz Sakvrelidze si také klade otázku – mezi kým a na jaké úrovni budou dialogy probíhat? Když ruský prezident prohlásil, že odmítá jednat s Michaiilem Saakašvilim, je možné, že se jednání zúčastní nižší vládní představitelé? Dále upozorňuje na to, že je důležité, zda se dialogy uskuteční prostřednictvím nějaké třetí strany, nebo přímo mezi Ruskem a Gruzii. Toto všechno je velmi sporné, jasné je jen to, že určitý zájem začít jednání existuje u obou států.

Podle dalšího politologa Khutsishviliho Rusko zahájením jednání s Gruzii nic neztratí, ale pro Gruzii to znamená z bezpečnostního a perspektivního hlediska určitý risk. Rusko určitě netrápí to, že by dostatečně nebylo k jednání s Gruzii připravené, ale to,

že nejsme my připravení, to je risk, řekl Khutsishvili.¹²⁵ Podle něho v otázkách, ve kterých je možná spolupráce s Ruskem, je třeba spolupracovat. To je základem normální politiky a vztahu, i když je to velmi těžké, zvláště pokud se jedná o stát s tak negativním postojem vůči Gruzii jako je Rusko. Podle Khutsishviliho i přes diskusi o zahájení dialogu má svět dojem, že se země opět připravují na vojenskou konfrontaci. Gruzie neustále poukazuje na to, že z ruské strany spíše očekává vojenskou akci než nějakou přátelskou a klidnou spolupráci v otázce řešení konfliktu. Podle jeho názoru je situace podobná, i pokud jde o Rusko, ale pokud se mluví o nutnosti dialogu mezi dvěma stranami, žádná z nich by neměla počítat s možností vojenské konfrontace. To platí jak pro gruzínskou, tak i pro ruskou politiku.

Setkání Medveděva s Obamou a „reset“ politika USA vyvolaly názor, že Spojené státy Gruzii použily jako předmět obchodu s Ruskem. Po tomto faktu gruzínský expert Soso Tsiskarishvili prohlašuje, že by Rusko nemělo mít naději, že Spojené státy a Evropa na Gruzii zapomenou a nepodrží ji.

„რუსეთისათვის საქართველოში გახშირებული ვიზიტები შეიძლება ჩაითვალოს ერთგვარ მინიშნებად, მაგრამ ის რასაც რუსულ-ამერიკულ ურთიერთობებში ყოველი შეხვედრისას ფიქსირდება, ამას მინიშნება უკვე აღარ ქვია. ეს არის ულტიმატუმები. ამიტომ მოლოდინი იმისა, რომ საქართველო აშშ-ის და ევროპის მხრიდან დავიწყებული იქნება, რუსეთს ნამდვილად არ უნდა ქონდეს.“¹²⁶

„Časté vizity do Gruzie může Rusko považovat za jednotné náznaky, ale to, co se zdůrazňuje při každém rusko-americkém setkání, se již nedá nazvat pouhým náznakem. To jsou již ultimáta. A proto očekávání, že Gruzie bude ze strany Spojených států a Evropy zapomenutá, by Rusko rozhodně nemělo mít“.¹²⁷

¹²⁵ <http://www.ghn.ge.9650.html>

¹²⁶ <http://www.ghn.ge/index.php> 18:02 - 13.07.10

¹²⁷ Vlastní překlad poznámky č. 106

Závěr

Rusko-gruzínské vztahy byly vždy poměrně napjaté. Nejsou jiné ani v dnešní době.

Výsledkem ruské agresivní politiky vůči Gruzii je odcizení 20% gruzínského území. Gruzii zůstalo téměř půl milionu uprchlíků a na území suverénního státu bez jeho souhlasu dodnes působí cizí vojska.¹²⁸

Od roku 2004 působící nová vládní síla vykulminovala svoje působení v zemi ve vojenskou konfrontaci v roce 2008, tj. v Rusko-gruzínskou válku. Tato válka ale dokázala shodit masku Ruské federaci, a mezinárodní společenství tak velmi dobře pochopilo, o co Rusku šlo. Jasně se ukázalo, že Rusko zaútočilo na území sousedního suverénního státu a obsadilo ho. Na rozdíl od 90. let se Rusko již neskrývalo za vinu separatistů z Abcházie a Jižní Osetie. Gruzie utrpěla v důsledku tohoto vojenského konfliktu velké ztráty: její ztracené území se de facto stalo de iure;¹²⁹ a na neurčitou dobu se odložila otázka jejího členství v NATO a EU. Rusko-gruzínská válka vyvolala velké obavy po celém světě, jakoby v XXI. století, ve století považovaném za liberální, nikdo nečekal použití primátu moci za účelem okupace suverénního státu.¹³⁰

Příčinou, proč Rusko zahájilo útok, jak samo prohlašuje, byla nutnost chránit svoje občany kdekoliv a kdykoliv, tj. ochránit svoje občany před gruzínskou agresí. To ovšem bylo jen záminkou. Ve skutečnosti Gruzínsko-ruskou válku způsobil fakt, že Gruzie měla zájem a pro svoji budoucnost potřebovala zajistit bezpečnost, svrchovanost a nezávislost pro svůj stát. O to vše se pokoušela za pomoci západních velmocí, sbližovala se se Západem, pracovala na tom, aby se stala členem NATO a později i EU.

Nicméně Moskva současně vydávala velké úsilí na to, aby se zabránilo tomu, že se Gruzie octne mimo její sféru vlivu. Kreml také proto manipuloval s konflikty v Jižní Osetii a Abcházii a snažil se o převrat v Gruzii a o výměnu její demokraticky zvolené vlády.

¹²⁸ Rozumí se tím vojska Ruské federace

¹²⁹ I když kromě Nikaraguy a Venezuely nikdo separatistické území neuznal za nezávislé

¹³⁰ Důležitý bod jedné teorie realizmu mezinárodních vztahů

Ale faktem je, že se problém násilnou cestou nepodařil vyřešit. Z války vzešly jenom porážení a ani jedné zemi se nepodařilo dosáhnout svého cíle. Gruzie prohrála válku vojensky, ale politicky z toho vyvázla, nicméně za cenu obrovské oběti. Ačkoli Jižní Osetie a Abcházie získaly svoji nezávislost, přece jen jejich nezávislost má daleko od skutečné právní nezávislosti, jelikož ji téměř žádná země neuznala. Mezinárodní postoj vesměs odsoudil ruskou agresivní intervenci v Gruzii, ale postoj Ruské federace a její záměr, co konkrétně hodlá se zabraným územím provádět, je stále nejasné. Moskva může v dlouhodobém horizontu za získání podpory separatismu a světového uznání nezávislosti pro Jižní Osetii a Abcházii vynaložit velké úsilí a obrovské náklady. Tato skutečnost se pak může snadno obrátit proti Rusku samotnému a později mohou tyto okupované oblasti od něj požadovat nezávislost. To je nejvíce pravděpodobné pro region na severním Kavkazu, který je etnicky nejpestřejším a nejnestabilnějším regionem vůbec.

Přední světové země a mezinárodní organizace se rozhodly zahájit spolupráci s Ruskem hned po válce. Dnešní vize USA je taková, že se tak Rusko v srpnu 2008 zachovalo nejen proto, že by bylo zlým sousedem, nýbrž především proto, že se Rusko obávalo budoucího rozšiřování NATO. Důvodem srpna 2008 byl do jisté míry i fakt, že do té doby mezi USA a Ruskem a mezi Evropou a Ruskem neexistovala žádná spolupráce, která by se zasazovala o dosažení celosvětového míru. V dnešní době se USA snaží s Ruskem vytvářet právě takovou politiku. Problémy, které vznikly předtím díky nedostatku takové spolupráce, jsou dočasně tzv. zakonzervované. To se týká především okupovaných území Gruzie.

Propočty Západu pak jsou takové, že si myslí, že dokážou s Ruskem vytvořit společný ekonomický prostor a bezpečnostní systém, díky nimž se Rusko stane součástí euroatlantické bezpečnostní zóny, a tak bude možné řešení všech problémů, které dosud mezi Západem a Ruskem existují.

Jak je vidět, Obamova administrativa věří, že se Rusko stane součástí Západu, jinak by asi taková shora zmíněná politika mezi Ruskem a USA neměla žádný smysl. Washington si rovněž velmi dobře uvědomuje skutečnost, že samotné Rusko vlastním problémům nedokáže čelit. V zahraniční strategii USA Rusko svoji účast mezi dalšími globálními hráči zachovává jen svými zásobami jaderných zbraní. Co se týče dalších komponentů, Ruská federace za ostatními státy dosti zaostává.

Sblížení Washingtonu s Moskvou je i v zájmu Gruzie, jelikož jak Washington uvádí, v jeho zájmu je nezávislost a suverenita gruzínského státu. Nezávislost Abcházie a Jižní Osetie až na pár výjimek nikdo neuznal. To je právě zásluhou Spojených států a Evropy. Skutečnost, že Rusko se v Gruzii pokouší o převrat a o vojenskou intervenci je, myslím si, dost evidentní, ale na tyto jeho kroky Západ jen těžko může přímo reagovat. Nicméně jak USA, tak i Západ se snaží o usměrnění Ruska, aby jeho chování bylo více civilizované, demokratické a aby proces vojenské intervence byl zcela zastaven. Na dnešní situaci mezi Ruskem a Gruzii se nelze dívat z perspektivy 90. let. V dnešní době jsou konflikty v Gruzii aktuálním tématem na celém světě. Na rozdíl od 90. let, kdy se všechny problémy řešily za kulisami a nic se nenazývalo pravým jménem, dneska je vše jinak. Gruzie má naopak možnost celému světu ukázat skutečnost a pravdu, co se na jejím území odehrává, a využívá k tomu i všechny možné mezinárodní tribuny.

Velmi dobré vztahy Ruska a USA by byly pro Gruzii jen přínosem. Skutečným důvodem pro válku v srpnu 2008 bylo odcizení Ruska a Západu a budoucí vyhlídka NATO na možnost expanze, což vyvolalo strach u Ruska. Navzdory tomu, že politika RF je prakticky protizápadní, klidným vyřešením jejího problému je zde možnost dosáhnout větších úspěchů než konfrontací s ní.

Rusko-gruzínské vztahy jsou dlouhodobě nestabilní hlavně díky nedůvěře, která mezi státy existuje. Za tuto nedůvěru mohou vzájemná neférová jednání. Prvním krokem pro řešení konfliktů je tedy obnovení důvěry mezi oběma zeměmi.

V současnosti ani Gruzie, ani Rusko nejsou schopné se dohodnout na pravidlech hry pro zahájení jednání. Gruzie je malá země a je pro ni přirozené, že hledá externího spojence a vnější záruky pro vybalancování rovnováhy s nesrovnatelně větší ekonomickou a politickou mocí. Z tohoto důvodu gruzínská vláda preferuje jednání s Ruskem v rámci evropského právního prostoru. Rusko zase naopak upřednostňuje bilaterální komunikaci s Gruzii v rámci SNS a jejího stávajícího právního režimu, který je výrazně mírnější, než jsou evropské právní standarty (mírnější se rozumí především v otázkách lidských práv a obchodních záležitostí). Bohužel v takovém prostoru by Gruzie byla zranitelná a zcela bez ochrany.

Rusko si musí v první řadě uvědomit, že destabilizace Gruzie je škodlivá i pro ni samotnou hlavně kvůli narušení bezpečnosti na ruských hranicích. Bylo by mnohem užitečnější, kdyby Rusko v nové gruzínské politice zaujímalo pozitivní roli a v dlouhodobém časovém horizontu spolu s ním spolupracovalo na odstranění nedůvěry.

Je vůbec možné, že čtyři roky po srpnové válce gruzínští a ruští představitelé konečně najdou cestu pro vytvoření nového vztahu a pro spolupráci s cílem vyřešit rusko-gruzínské konflikty? Odpověď na tuto otázku do značné míry závisí na úspěchu reform v Gruzii. Gruzínská vláda přistupuje k Rusku s větší obezřetností a více takticky než strategicky, a tak se snaží najít styčné body pro realizaci jednání. Ze strategického hlediska je hlavním úkolem Gruzie upevnění politického systému a ozdravení a posílení státní ekonomiky. Teprve to umožní Gruzii hrát výraznější roli v postsovětském politicko-ekonomickém prostoru.

Po desetiletí ničivých vztahů je zde opět možnost perspektivního a dlouhodobého konstruktivního vývoje rusko-gruzínských vztahů. Toho se může dosáhnout pouze v případě, že Gruzie bude schopná odstranit vnitřní nedostatky, bude zodpovědně a úspěšně provádět reformy v zemi a také pokud se mezinárodní společenství - přední světové země a světové organizace se aktivně zapojí do řešení těchto problémů.

Seznam použité literatury:

literatura v gruzínštině:

1. გვალია გიორგი. ძალთა თანასწორობა თუ საფრთხის წონასწორობა? ბთკკ-ს საერთაშორისო პოლიტიკის კვლევების სერია. 2008 Gvalia, Giorgi: Rovnováha síl či rovnováha hrozeb? Aliance v oblasti jižního Kavkazu. Tbilisi, 2008.
2. რობერტ ლევგოლდი. პრობლემის დასმა (სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება: საქართველო „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ. ბრუნო კოპიეტერსი და რობერტ ლევგოლდი. (რედ) თბილისი. 2006) Legvold Robert, Formulace problému (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revoluci růží“), Coppieters Bruno a Legvold Robert. (vyd.) Tbilisi 2006
3. რონალდ დ. ასმუსი. მცირე ომი რომელმაც შეძრა მსოფლიო ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2010. Asmus, Roland D., Malá válka, která šokovala svět (vydala Státní univerzita Ilii). 2010.
4. რონდელი ალექსანდრე. პატარა ქვეყანა საერთაშორისო სისტემაში. თბილისი: საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი, გამომცემლობა „მეცნიერება“ 2003
Rondel Alexander: Malá země v mezinárodním systému., Tbilisi: Fond gruzínské strategie a výzkumu, vyd. „Mecniereba“ 2003.
5. საქართველოს მთავრობის ანგარიში. რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ განხორციელებულ სრულ მასშტაბიან აგრესიასთან დაკავშირებით. 2009 Zpráva gruzínské vlády. V otázce agrese Ruské federace vůči gruzínské republice. 2009.
6. რონდელი ალექსანდრე. საერთაშორისო ურთიერთობები. თბილისი. 2006 Rondel, Alexander: Mezinárodní vztahy. Tbilisi. 2006.

7. დევდარიანი ჯაბა. საქართველო და რუსეთი: რთული გზა ურთიერთგაგებისაკენ (სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება: საქართველო „ვარდების“ რევოლუციის შემდეგ. რედ. ბრუნო კოპიტერსი და ლობერტ ლეგვოლდი. თბილისი. 2006 Devdariani Jaba, Gruzie a Rusko: obtížná cesta k vzájemnému porozumění (Státnost a bezpečnost: Gruzie po „Revolu-
ci růží“). Vyd. Coppieters Bruno a Legvold Robert. Tbilisi. 2006

Cizojazyčná literatura:

8. Castells, Manuel (1997, second edition, 2004). The Power of Identity, The Information Age: Economy, Society and Culture Vol. II. Malden, MA; Oxford, UK: Blackwell.
9. Cornell Svante. Pipeline Power: the War in Georgia and the Future of the Caucasian Energy Corridor. Georgetown Journal of International Affairs 10, no. 1 (winter, 2009)
10. Fuller Liz. OSCE says Russian Withdrawal from Georgian Base Complete. – Rfe/RI News Digest, June 17, 2002.
<http://www.eurasianet.org/resource/georgia/hypermail/200206/0036.shtml>.
11. Felgenhauer Pavel. Motives in Georgia are Base. – The Moscow Times. 13. 01. 2004
12. Howard. Nato and The Caucasus.
13. Indans Ivars, Relations of Russia and Georgia: Developments and Future prospects. Baltics security and Defence Review, Volume 9. 2007
14. Labour Migration from Georgia. Tbilisi: International Organization for Migration/Association for Economic Education. 2003
15. Georgia: Avoiding War in South Ossetia. International Crisis Group, Europe Report No.159, Tbilisi-Brussels, Novembre 2004
16. Georgia: More Cluster Bomb Damage Than Reported. „Human Rights Watch, November 4, 2008

17. Norton-Taylor. The New Great Game – The Guardian. Marsh 5. 2001.<http://www.guardian.co.uk/Article/0,4273,4146099,oo.html>
18. Maresca. Russia's „Near Abroad”.
19. Peuch Jean-Christophe . Russia, US Redistribute Pawns On Caucasus Chess-board After A Year Of Change, (Euroasia Insaight, 12/29/03).
20. Project Grey Goose Phase II Report: The Evolving State of Cyber Warfare, March 20. 2009
21. Qunin Judge Paul. 10 Questions for Mikheil Saakashvili. – Time. 19. 01 2004
22. Russia, Georgia. Discussed Joint Anti-Terrorism Center. – civil Georgia. 24. 06. 2004.<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7195>
23. Sepashvili Giorgi. U.S. Backs Georgia in Hard Talks Concerning Russian Military Bases. Civil Georgia. 01. 15. 2004.
<http://www.civil.ge/eng/print.php?id=6023>.
24. Sepashvili. U.S. Baskc Georgia in Hard Talks Concerning Russian Military Bases.
25. Tarkhan-Mouravi Gia. The Georgian-Abkhazian Conflict in a Regional Context, in bruno Coppieters, Ghia Nodia and Yuri Anchabadze, eds. Georgia and Abkhazia, The Search for a Settlement (Colonge: Sondervveroffentlichung des BIOst, 1998.<http://poli.vub.ac.be>
26. Wheatley, Jonathan: Georgia from national awakening to Rose Revolution, Ashgate Publishing, Ltd 2005.

Internetové zdroje:

<http://www.friendsofgeorgia.com/Ge/node/547>

<http://www.archaeology.org/0001/newsbriefs/georgia.html>

<http://ggdavid.tripod.com/georgia/history.htm>

<http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5236/>

<http://home.staff.uva.nl/b.rezvani/bestanden/Emic%20Coherence.pdf>

<http://sangu.ge/images/vguruli/16geo.pdf>

http://www.mes.gov.ge/old/upload/publication/geo/1211445766_MES_reforma_DK.pdf

http://bpg.sytes.net/shavlego/zgbiog_1.html

http://www.coe.int/t/dgap/tbilisi/archives/downloads/Books/eleqtion_qart.pdf

http://www.lawphil.net/international/un/sres_1373_2001.html

<http://www.globalsecurity.org/military/ops/gtep.htm>

<http://assembly.coe.int/documents/WorkingDocs/doc02/EDOC9564.htm>

<http://www.lefigaro.fr/international/2010/11/22/01003-20101122ARTFIG00562>

http://www.opendemocracy.net/article/Januari_30,_2009

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=6005&search=>

<http://www.bits.de/NRANEU/docs/GergiaMFA211101.htm>

<http://www.kremlin.ru>

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=16434&search=>

<http://www.unian.net/eng/news-247251.html>

<http://www.nytimes.com/2008/08/27/world/europe/27/medvedev.htm>

<http://www.ghn.ge/index.php21:26 - 05.07.10>

<http://www.scribd.com/doc/40015916/>

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id.=8833>

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id.=8830>

<http://www.ghn.ge/index.php18:02 - 13.07.10>

http://cipdd.org/files/35_318_748517_AfterAugust2008-geo%5B1%5D.pdf

<http://www.stand.ge/index.php?page=11&lang=geo&content=211>

http://www.president.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=219&info_id=4955prezidentis

http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=557cecxlis

http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=557evropuli

<http://georgiaupdate.gov.ge/ka/updatessaqarTvelos>

<http://georgiaupdate.gov.ge/ka/factsomis>

http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=511&info_id=10498

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19468&search=>

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19526&search=>

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19605&search=>

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=19484&search=>

<http://www.civil.ge/geo/article.php?id=16430&search>

<http://geonames.de/couge-regions.html>

MAPA č. 1¹³¹

¹³¹ <http://georgien.blogspot.cz/2009/04/maps-le-monde-diplomatique-published.html>

MAPA č. 2¹³²

¹³² <http://unitedcats.wordpress.com/2008/08/09/a-primer-georgia-south-ossetia-abkhazia-and-russia/>

MAPA č. 3¹³³

133 <http://jamestownfoundation.blogspot.cz/2010/08/is-russia-decoupling-south-ossetia-and.html>

PŘÍLOHA č. 1

Regiony a republiky Gruzie a jejich názvy v jazyce těchto oblastí¹³⁴

eng	kat		oss	Rus	hye	Aze	tur	Eng
Abkhazia	აფხაზეთი (Aph̄azeṭi)	Апсны (Apsny)	Абхазия (Abh̄azi)	Абхазия (Abh̄aziya)	Աբխაզիա (Abh̄azia)	Abxaziya / Абхазия	Abh̄aziya	Abkhazia
Adjara	აჭარა (Ačara)	Ачартыла (Ačartwyla)	Ачъар (Ačar)	Аджария (Adžarija)	Աջարիա (Ačaria)	Acaristan / Ачарыстан	Acara	Adjara
Guria	გურია (Guria)	Гъыриа (Gwyr̄ia)	Гури (Guri)	Гурия (Gurija)	Գուրիա (Guria)	Quriya / Гурија	Guria	Guria
Imereti	იმერეთი (Imereṭi)	Имерети (Imereṭi)	Имерет (Imeret)	Имеретия (Imeretija)	Իմերեթ (Imeret)	İmeretiya / Имеретија	İmereti	Imereti
Kakheti	კახეთი (Kaheṭi)	Кахетия (Kaheṭi)	Къахет (Kaheṭ)	Кахетия (Kaheṭija)	Կախեթ (Kaheṭ)	Kaxetiya / Кахетија	Kaheti	Kakheti
Kvemo Kartli	ქვემო ქართლი (Kvemo Kartli)	Цақатэи Қартли (Çaqaṭwi Kartli)	Дæллæг Картли (Dälläg Kartli)	Квемо-Картли (Kvemo-Kartli)	Բվեմո-Քարթլի (Kvemo-Kartli)	Kvemo Kartli / Квемо-Картли	Kvemo Kartli	Kvemo Kartli
Mtskheta-Mtianeti	მცხეთა-მთიანეთი (Mch̄eta-Mṭianeṭi)	Мцхетა-Мтиანети (Mch̄eta-Mṭianeṭi)	Мцхетта-Мтианет (Mch̄eta-Mtianet)	Мцхетта-Мтианети (Mch̄eta-Mtianeti)	Մցխեթա-Մթիանեթի (Mch̄eta-Mṭianeṭi)	Mtsxeta-Mtianeti / Мтсхетта-Мтианети	Mtsxeta-Mtianeti	Mtskheta-Mtianeti
Racha-Lech	რაჭა-ლეჩხუმი	Раца-Лечхымы	Раць-Лечхум	Раца-Лечхуми	Ռաչա-Լեչխումի	Raça-Leçxumi v̄e	Raça-Leçxumi ve	Racha-Lech

¹³⁴ <http://geonames.de/couge-regions.html>

khumi and Kvemo Svaneti	და ქვემო სვანეთი(Rača-Lečhumi da Kvemo Svaneti)	Цақат әи Шәаны (Rača-Lečhwym-Çaqatwi Šwany)	æmæ Dællag (Raç-Lečhum ämä Dällag Suan)	Квемо - Сване ти (Ra-ča-Lečhum i Kvemo Svaneti)	Բվեմն Մվաների(Rača-Lečhoumi yev Kvemo Svaneti)	Kvemo Svaneti / Rača-Lečhumi və Kvemo Svaneti	Kvemo Svaneti	khumi and Kvemo Svaneti
Samegrelo-Zemo Svaneti	სამეგრელო-ზემო სვანეთი(Samegrelo-Zemo Svaneti)	Агырны-Хыхьтәи Шәаны (Agyrny-Hyh'tw i Šwany); Гыртәыла-Хыхьтәи Шәаны (Gyrtw yla-Hyh'tw i Šwany)	Мегрели æmæ Уәлл аг Суан (Megreli ämä Uällag Suan)	Самегрело – Земо-Сване ти (Samegrelo – Zemo Svaneti)	Մամեგრել n-Ջեմն Մվաների(Samegrelo-Zemo Svaneti)	Samegrelo-Zemo Svaneti / Samerelo-Zemo Svaneti	Samegrelo-Zemo Svaneti	Samegrelo-Zemo Svaneti
Samtskhe-Javakheti	სამცხე-ჯავახეთი(Samçhe-Javaḥeti)	Самцхе-Цъавахети (Samçhe-Dž'avaḥeti)	Самцхе-Джав ахети (Samçhe-Džavaḥeti)	Самцхе-Джав ахети (Samçhe-Džavaḥeti)	Մամցխե-Ջավախք(Samçhe-Javaḥk)	Samtskhe-Cavakheti / Samtskhe-Cavakheti	Samtskhe-Cavakheti	Samtskhe-Javakheti
Shida Kartli	შიდა ქართლი(Šida Kartli)	Аџнутқатәи Қартли (Aḥ-nuçqatwi Kartli)	Мидәггәг Қартли (Midäggag Kartli)	Шида - Қартли (Šida-Kartli)	Շիդա-Կարթլի(Šida-Kartli)	Šida Kartli / Šida Kartli	Šida Kartli	Shida Kartli

- Od 8. srpna, kolem 100 vojenských letadel různého typu bombarduje gruzínská města a vesnice po celé zemi. „Bude málo, přidáme“ – načmáraný nápis na 200kg pumě.(vojenské letiště, severní Kavkaz)

¹³⁵ Osobní archiv fotek pana Jimiho Dabrundashviliho (pracoval pro organizaci „Člověk v tísni“, podporuje Gruzii přes světové humanitární organizace)

40 000 Ruských Vojáků. Kolem 4000 vojenských vozidel

¹³⁶ Osobní archiv fotek pana Jimiho Dabrundashviliho (pracoval pro organizaci „Člověk v tísni“, podporuje Gruzii přes světové humanitární organizace)

Gruzínská církev dostala možnost vyvést mrtvé gruzínské policisty z okupovaných území

¹³⁷ Osobní archiv fotek pana Jimiho Dabrundashviliho (pracoval pro organizaci „Člověk v tísni“, podporuje Gruzii přes světové humanitární organizace)